

”En tiedä ketään, jolla olis yhtä läheiset välit omiin vanhempiin”
Suhde vanhempaan vuoroasuneiden kokemana
Mirkku Kähkönen & Sanna-Mari Ruokonen

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2021
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kähkönen, Mirkku & Ruokonen, Sanna-Mari. 2021. "En tiedä ketään, jolla olisi yhtä läheiset välit omiin vanhempiin." Suhde vanhempaan vuoroasuneiden kokemana. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 66 sivua.

Tässä pro gradu -tutkimuksessa tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää tutkittavien kokemusta siitä, miten vuoroasuminen on vaikuttanut heidän ja vanhempien väliseen suhteeseen. Tutkittavien kokemusten perusteella pyrittiin kuvaamaan tutkittavien suhdetta vanhempiin lapsena sekä aikuisena. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi vuoroasuneiden käsityksiä onnistuneen vuoroasumisen edellytyksistä vanhemmille sekä vuoroasuville lapsille. Aiemmat tutkimukset korostavat lasten ja vanhempien suhteen säilymisen tärkeyttä, jota haluttiin tässä tutkimuksessa tutkia aikuisen vuoroasuneen näkökulmasta. Kiinnostavuutta aiheeseen lisäsi aiemman tutkimustiedon vähäisyys.

Tutkimukseen osallistui harkinnanvaraisella otannalla valittuja lapsuudessa vuoroasuneita aikuisia. Yhdeksän tutkittavaa olivat iältään 23–32-vuotiaita. Aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla sekä analysoitiin temaattisen analyysin keinoin.

Tutkittavien kuvauksissa korostuivat vuoroasumisen aikana vanhempien tasapuolinen tapaaminen ja arjen jakaminen heidän kanssaan, tunne vanhemman välittämisestä sekä suhteen säilyminen molempiin vanhempiin. Isän rooli näyttäytyi aktiivisena vuoroasumisen aikana, esimerkiksi harrastusten ja vapaaajan vietossa. Tutkimuksessa ilmeni, että lapset olivat lojaaleja vanhemmilleen. Tutkittavat korostivat erityisesti lapsen edun toteutumisen tärkeyttä sekä lapsen kuulemista ikätasoisesti. Tämän lisäksi tärkeänä pidettiin lapsen uskallusta puhua ajatuksistaan, tunteistaan sekä kertoa mielipiteitään itseensä liittyvissä asioissa. Tutkittavien mielestä vuoroasuminen mahdollistaa vakaan ja hyvän suhteen molempiin vanhempiin, mikä kantaa aikuisuuteen saakka.

Asiasanat: avioero, vanhempi- lapsisuhde, vuoroasuminen, elämäntilanne

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
1.1	Vuoroasuminen ilmiönä	5
1.2	Vuoroasuminen ja vanhemmuus	7
1.3	Vuoroasuminen eri-ikäisten lasten kokemana	9
1.4	Lasten ja vanhempien suhteet vuoroasumisessa	12
1.5	Tutkimustehtävä ja kysymykset	15
2	TUTKIMUSMENETELMÄT	17
2.1	Tutkimuskonteksti	17
2.2	Tutkimukseen osallistujat	19
2.3	Tutkimusaineiston keruu.....	19
2.4	Aineiston analyysi	21
2.5	Eettiset ratkaisut.....	25
3	TULOKSET	27
3.1	Vanhemman ja lapsen suhde lapsena	28
3.2	Vanhemman ja lapsen suhde aikuisena	35
3.3	Onnistuneen vuoroasumisen edellytykset.....	39
4	POHDINTA	44
4.1	Lapsen etu	44
4.2	Vanhemman ja lapsen suhde	45
4.3	Luotettavuus.....	47
4.4	Käytännön johtopäätökset ja jatkotutkimushaasteet.....	50
	LÄHTEET	52

LIITTEET	57
-----------------------	-----------

1 JOHDANTO

Vanhempien ero muuttaa merkittävästi lapsen elämää. Vanhemman poissaolo vaikuttaa lapsen jokapäiväiseen elämään muun muassa erilaisine asumis- ja tapaamisjärjestelyineen. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2021) mukaan vanhempien erojen on arvioitu koskettavan vuosittain noin 30 000 lasta ja nuorta. Eron tapahtuessa 60 prosenttia lapsista on korkeintaan alakouluikäisiä (Suomen virallinen tilasto 2021). Erotilanteissa lapsen ja vanhemman suhde voi kohdata uudenlaisia haasteita, koska perheen dynamiikka muuttuu esimerkiksi asumisjärjestelyiden osalta.

Yhteiskunnan rakenteiden muuttuessa myös vanhemmuus on saanut uudenlaisia muotoja. Äidit haluavat edetä työurillaan ja samanaikaisesti isät ottavat aktiivisesti osaa lasten kasvatukseen. Vanhemmuutta jaetaan nykyään entistä tasavertaisemmin äitien ja isien kesken (Kitterød & Lidén 2020, 3). Tasavertaista vanhemmuutta pyritään turvaamaan erotilanteessa esimerkiksi lasten vuoroasumisella, jolloin lapset viettävät suurin piirtein yhtä suuren osan ajastaan kummankin vanhemman luona (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018, 10; Tilastokeskus 2020).

Vuoroasumisen taustalla on vanhempien vahva halua antaa lapselle mahdollisuus molempiin vanhempiin (Fransson ym. 2016, 159). Lapsia ja nuoria koskevissa vuoroasumiseen liittyvissä tutkimuksissa korostuu tasapuolisuus vanhempien tapaamisessa sekä suhteen säilyminen molempiin vanhempiin (Campo ym. 2012; Haugen, 2010; Linnavuori & Stenvall, 2020). Tässä tutkimuksessa haluttiin erityisesti tutkia lapsen ja vanhemman suhdetta ennen eroa, vuoroasumisen aikana sekä aikuisena. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, millaiseksi suhde vanhempiin on muotoutunut vuoroasumisen seurauksena. Aiheen kiinnostavuutta lisäsi aiemman tutkimustiedon vähäisyys. Tutkimuksessa tarkasteltiin lapsen ja vanhemman suhdetta elämänkulun näkökulmasta, jossa aikuiset tutkittavat muistelivat suhdetta vanhempiinsa lapsena sekä kertoivat suhteen

nykytilanteesta. (Huotelin 1996, 26–28; Korkiakangas 1996, 17; Nurmi ym. 2010, 18; Portelli 2006, 58.)

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, jossa tehdään tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa. Vanhempien toiveesta varhaiskasvatuksen henkilöstö voi keskustella vanhempien kanssa lapsen edusta perheen avioerotilanteessa. Vanhemmat voivat yhdessä pohtia esimerkiksi asumisjärjestelyjen mahdollisia vaikutuksia lapselle. Varhaiskasvatuksen moniammatillinen henkilöstö voi tarjota tukitoimia perheille, joissa kohdataan haasteita vuoroasumisen myötä. Vanhemmille voidaan tarjota tutkimustietoon perustuvaa tietoa siitä, millaisia kokemuksia vuoroasumisessa olleilla lapsilla on lapsen ja vanhemman suhteesta. Tiedon jakamisella voidaan tukea vanhempia avioerotilanteissa.

1.1 Vuoroasuminen ilmiönä

Avioerojen lisääntymisen seurauksena merkittäväksi kysymykseksi on noussut lasten asumisjärjestelyihin liittyvät ratkaisut. Isien rooli vanhempana on vahvistunut ja isät haluavat olla yhä aktiivisemmin jakamassa arkea lastensa kanssa myös eron jälkeen (Bjarnason & Arnarson 2011, 884; Poortman 2018). Tämän myötä lasten asuminen kahdessa kodissa on lisääntynyt (Kitterød & Lidén 2020; Statistiska centralbyrån 2014).

Vuoroasuminen on vakiintunut termiksi, mutta se ei ole virallinen perheyksikkö siinä missä ydinperhe, yksinhuoltaja- tai uusperhe (Rissanen ym. 2017, 39). Vuoroasumisella tarkoitetaan yleensä sitä, että eronneiden vanhempien lapsi asuu suunnilleen yhtä suuren osan ajasta kummankin vanhemman luona (Linnavuori 2007, 10; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2018, 10; Tilastokeskus 2020).

Vuoroasumista voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että lapsi asuu viikon tai kahden viikon jaksoissa toisen vanhemman luona. Joissakin tapauksissa vanhemmat vuorottelevat asumista ja lapsi asuu koko ajan samassa kodissa. Tämä

järjestely on suhteellisen harvinaista (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018, 10; Tilastokeskus 2020). Miettisen ym. (2020,19) tutkimuksen mukaan kyseisen järjestelyn osuus oli vain <0.5 prosenttia tutkituista. Vuoroasuminen kirjattiin 1.12.2019 viralliseksi vaihtoehdoksi lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Laissa tarkoitettu vuoroasuminen edellyttää, että lapsi on vähintään 40 prosenttia kalenterivuodesta kummankin vanhempansa luona mukaan lukien loma-ajat ja juhlapyhät. Vuoroasumisessa vanhempia ei nimetä lähi- ja etävanhemmiksi, vaan heillä on tasavertainen huoltajuus lapseen. (Lapsenhuoltolaki 2020.)

Vuoroasumisen yleisyyteen ja siinä tehtäviin asumisjärjestelyihin vaikuttaa lapsen ikä. Ruotsalaisen (Statistiska centralbyrån, 2014) ja norjalaisen (Kitterød & Wiik 2017, 562) tutkimuksen mukaan vuoroasuminen oli tavallisinta 6–12-vuotiailla. Tilanne on samansuuntainen myös Suomessa. Pienten lasten (alle 2-v.) kohdalla vuoroasuminen on harvinaista. Alle 3-vuotiaista lapsista 12 prosenttia asuu vuoroin vanhemmillaan. 3–12-vuotiailla vuoroasuminen yleistyy (23–34 prosenttia) ja vähenee taas teini-ikäisten kohdalla 10–22 prosenttiin. (Miettinen ym. 2020, 23.)

Suomessa vuoroasuvien lasten tarkkaa lukumäärää ei pystytä osoittamaan, koska vuoroasumisesta huolimatta lapsella on edelleen mahdollista olla vain yksi virallinen osoite toisen vanhemman luona (Rissanen ym. 2017, 39). Syynä epätarkkaan lukuun on myös se, että viralliset tilastotiedot eivät tavoita niitä tilanteita, joissa vanhemmat eivät vahvista sosiaalitoimessa sopimusta vuoroasumisesta, vaan sopivat siitä keskenään (Autonen-Vaaraniemi & Forsberg, 2015 447). Tilastokeskuksen 2018 tekemässä tutkimuksessa todetaan, että Suomessa kahdessa kodissa asuvia lapsia oli yhteensä noin 110 000 ja näistä lapsista 40 000 asui yhtä paljon kummassakin kodissa. Miettisen ym. (2020, 40) tutkimuksen mukaan noin 30 prosenttia suomalaisista eroperheiden lapsista vuoroasuu, jos kriteerinä käytetään laissa tarkoitettua 40 prosenttia lapsen asumisajasta.

Useassa Euroopan maassa vuoroasuminen on yleistynyt viime vuosina. Kitterødin ja Lidénin (2020, 3) mukaan esimerkiksi Norjassa vuoroasumisesta on tullut vuosikymmenten myötä yhä yleisempi tapa järjestää lapsen asuminen

vanhempien eron jälkeen. Nykyään noin puolet perheistä päätyy tähän ratkaisuun, kun vielä 20 vuotta sitten luku oli noin 4 prosenttia. Myös Ruotsissa on raportoitu samantyyppisestä kehityksestä. Statistiska centralbyrån (2014) tilastojen mukaan Ruotsissa vuoroasuminen on yleistynyt viime vuosina. 1980-luvulta vuoteen 2014 vuoroasuminen oli noussut yhdestä prosentista 35 prosenttiin.

Vuoroasumisen yleistymisen arvioidaan olevan seurausta isien aktivoitumisesta, äitien työssä käymisestä sekä yhteiskunnallisista ratkaisuksista, jotka edesauttavat yhdenvertaista vanhemmuutta. Vuonna 2015 Norjassa ehdotettiin lasten oikeuksiin kirjattavaksi kohta, jossa vuoroasuminen olisi ensisijainen asumismuoto lapselle perheen hajotessa. Ehdotus ei kuitenkaan saanut tarpeeksi kannatusta ja viralliseksi suositukseksi jäi vuoroasumisen korostaminen vartenotettavana ratkaisuna eron jälkeen. (Kitterød & Lidén 2020, 3.)

Vuoroasumisen valinneilla perheillä on tutkimusten mukaan tiettyjä yhtäläisyyksiä. Ruotsissa tyypillisintä on muun muassa se, että vanhemmat ovat syntyneet Ruotsissa ja heillä on suhteellisen korkea sosioekonominen asema. Sosioekonomisen aseman merkitys liittyy erityisesti isiin. Vuoroasuminen on tyypillisintä myös silloin, jos vanhempien erosta on kulunut suhteellisen vähän aikaa ja jos vanhemmat olivat hieman iäkkäämpiä saadessaan ensimmäisen lapsensa. (Statistiska centralbyrån 2014, 11, 41–44.) Myös Norjassa vuoroasumisen malliin päätyneistä suurin osa edustaa samantyyppisiä piirteitä: korkea koulutustaso, eron läheisyys, parisuhdetta takana useamman vuoden sekä vanhempien tasa-vertaisuus lastenhoidossa jo ennen eroa (Kitterød & Wiik 2017, 562).

1.2 Vuoroasuminen ja vanhemmuus

Avioerojen yhteydessä vanhemmat pohtivat vanhemmuuttaan muuttuvassa tilanteessa sekä tilanteen tuomia muutoksia lapselle. Vanhempien merkitys vuoroasumisjärjestelyn onnistumisessa on merkittävä. Vanhempien yhteistyökyky

sekä kyky kommunikoida keskenään eron jälkeen ennustaa parempaa vuoroasumisjärjestelyn onnistumista. (Berman & Daneback 2020, 8.) Yhtenä tärkeänä vuoroasumisen onnistumisen tekijänä pidetään vanhempien yhteistyökykyä. Vuoroasumista ei välttämättä suositella, jos vanhempien suhde on hyvin riitaisa. Toisaalta vuoroasumisen valintaa perustellaan lapsen mahdollisuutena säilyttää suhde molempiin vanhempiinsa, huolimatta vanhempien keskinäisen suhteen laadusta. Useat tutkijat ovatkin sitä mieltä, että lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että lapsella on mahdollisuus luoda läheinen suhde kumpaankin vanhempaan, vaikka vanhempien keskinäiset välit olisivatkin riitaiset. (Autonen-Vaaraniemi 2018, 52, 55.) Fransson ym. (2016, 159) arvioivat vuoroasumisen tuovan molemmille vanhemmille tasa-arvoisen mahdollisuuden vanhemmuuteen ja lapselle mahdollisuuden molempiin vanhempiin.

Vuoroasumisen ajatellaan hyödyttävän erityisesti lapsen suhdetta isään (Autonen-Vaaraniemi 2018, 55). Bjarnason ja Arnarsson (2011, 874) toteavat tutkimusartikkelissaan, että vuoroasuvien lasten isien on todettu viettävän lastensa kanssa kaksinkertaisesti enemmän aikaa kuin ehjien perheiden isien. Franssonin ym. (2016, 159) mukaan vanhemmat arvioivat myös vuoroasumisen olevan lapsilleen paras ratkaisu, jolla minimoidaan eron haitalliset vaikutukset. Vanhemmat ovat myös valmiita sitoutumaan vuoroasumisen järjestelyyn ja tekevät töitä onnistumisen eteen. Haugenin (2010, 114) mukaan vanhemmat ovat herkkiä lasten tarpeille esimerkiksi, jos lapsi haluaa viettää lisää aikaa toisen vanhemman kanssa. Vanhemmat ovat myös valmiita järjestämään töitään siten, että lapsivii-kolla heillä on enemmän aikaa olla lapsen kanssa yhdessä (Berman 2015, 134). Parhaimmillaan vuoroasuminen mahdollistaa vanhempien mukanaolon lapsen ja nuoren elämässä sekä vakaan suhteen molempiin vanhempiin (Vanassche ym. 2013, 154).

1.3 Vuoroasuminen eri-ikäisten lasten kokemana

Suomessa on toistaiseksi varsin vähän tutkimustietoa vuoroasumisesta. Siitä, millaista lasten on asua rinnakkain kahdessa kodissa, miten arki hoituu, miten tunne kodista syntyy tai esimerkiksi vanhempi-lapsisuhteesta, jota tutkimuksemme käsittelee. Toistaiseksi laajempi suomalainen tutkimus, jossa on tutkittu pienten lasten kokemuksia vuoroasumisesta, on Hannariikka Linnavuoren (2007) väitöstutkimus aiheesta. Linnavuori ja Stenvall (2020) ovat myöhemmin tutkineet lasten ja nuorten aikuisten kokemuksia vuoroasumiseen liittyvästä päättöksenteosta. Jonkin verran on olemassa myös lasten kokemuksia tematisoivaa laadullista haastattelututkimusta. Kansainvälisestikin tutkimus on laajamittaisempaa vasta viriämässä (Autonen-Vaaraniemi & Forsberg 2015, 447–448).

Useissa aiemmissa vuoroasumiseen liittyvissä tutkimuksissa (Bergström ym. 2017; Nielsen 2014; Vanassche ym. 2013) päätehtävänä on ollut selvittää lasten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. Näissä tutkimuksissa ei ole pystytty osoittamaan, että jokin asumisjärjestely olisi ylivoimainen muihin nähden (Autonen-Vaaraniemi 2015, 448). Vuoroasumisella näyttäisi kuitenkin olevan jossain määrin myös myönteinen vaikutus lapsen hyvinvointiin (Vanassche ym. 2013, 153). Valtaosassa tutkimuksia vuoroasumisen vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin selvitetään kyselyillä. Esimerkiksi Antti Rissasen (2016, 254) tutkimuksessa tutkittiin perhemuodon yhteyttä nuorten hyvinvointiin ja riskikäyttäytymiseen. Tutkimuksessa pääteltiin, että vuoroasuvat lapset voivat paremmin kuin perinteisemmän yhden kodin lapset. Tämän mukaan asumisjärjestely ei olisi erityisen merkittävä erolasten hyvinvoinnin selittäjä. Useat kansainväliset tutkijat ovat saaneet vastaavia tuloksia (Bergström ym. 2017; Bjarnason & Arnarsson 2011; Låftman ym. 2014).

Ruotsalaisessa Bergstömin ym. (2017) tutkimuksessa tutkittiin 3–5-vuotiaita erolapsia ja heidän psyykkisiä oireitaan. Tulosten mukaan vuoroasuvilla lapsilla todettiin vähemmän psyykkisiä oireita kuin lapsilla, jotka asuivat vain yhden

vanhemman luona. Tätä vahvistaa myös Nielsenin (2014) tutkimus, jossa oli havaittu vuoroasuvien lasten ja nuorten voivan henkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti paremmin kuin yksinhuoltajan tai yhden vanhemman luona asuvien lapsien. Bergströmin ym. (2017) mukaan psyykkinen oireilu oli vuoroasujilla lähes samalla tasolla kuin ehjien perheiden lapsilla. Tutkimuksen päätelmänä oli, että vuoroasuminen ei altista pieniäkään lapsia psyykkisille oireille. Tämän lisäksi suojaavana tekijänä nähtiin molempien vanhempien sitoutuminen vanhemmuuteen ja sen merkitys lapsen hyvinvoinnille.

Toisaalta löytyy myös tutkimuksia, joissa lapset tai aikuiset, jotka ovat vuoroasuneet lapsina, kuvailevat omia kokemuksiaan vuoroasumisesta ja sitä, millaiset tekijät ovat olleet heille merkityksellisiä. Tämän tutkimuksen kannalta oleellinen seikka on se, miten tutkittavat ovat kokeneet vuoroasumisessa vanhempien tapaamisen. Alla mainitut tutkimukset tuovat esille myös lasten päätöksentekoon ottamisen tärkeyden. Esimerkiksi Haugenin (2010) ja Campon ym. (2012) mukaan tärkeimmäksi lasten esille tuomaksi syyksi vuoroasumiseen on mainittu tasapuolisuus vanhempien tapaamisessa. Lapset pitävät vuoroasumisen parhaana puolena sitä, että saa tavata vanhempia yhtä paljon.

Linnavuori ja Stenvall (2020, 7–15) toteavat haastateltujen aikuisten kokeneen vuoroasumisen hyvänä ratkaisuna, koska silloin pystyttiin säilyttämään suhde molempiin vanhempiin. Lapset ja aikuiset näyttävät puhuvan samasta aiheesta, mutta hieman eri sanoin. Lapset kokevat asumisen molempien vanhempien kanssa tärkeänä, koska silloin he saavat viettää aikaa kummankin vanhemman kanssa. Nuorten kohdalla samassa kodissa asuminen ei enää välttämättä takaa toimivaa suhdetta. Erillään asuttaessa suhde vanhempaan saattaa jopa parantua.

Linnavuoren ja Stenvallin (2020) tutkimuksessa lapsuuden vuoroasuminen muistettiin lähtökohtaisesti hyvänä vaihtoehtona, jota aikuisena kyettiin arvioimaan myös kriittisesti. Vuoroasumista pidettiin hyvänä ratkaisuna eron jälkeiseen asumiseen. Haastateltavat valitsisivat vuoroasumisen myös omalle lapselleen ja pitävät tätä parhaana eron jälkeisenä asumismuotona, jos lapsi saa itse olla päättämässä asumiseen liittyvistä järjestelyistä. (Linnavuori & Stenvall 2020, 16.)

Haugen (2010) on tarkastellut tutkimuksessaan 9–18-vuotiaiden norjalaislasten kokemuksia ja näkemyksiä vuoroasumisesta. Tutkituista lapsista osalla oli mahdollisuus nähdä vanhempiaan sovitusta poiketen eli vuoroista oli mahdollista joustaa. Tähän ryhmään kuuluvat lapset olivat tyytyväisiä vuoroasumiseen. Tyytyväisyyttä lisäsi mahdollisuus nähdä vanhempiaan tasapuolisesti ja viettää aikaa kummankin vanhemman kanssa. Lapset korostivat yhtäläistä ajan jakamista vanhempien kanssa tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistäjänä. Samansuuntaisesti perustelivat myös nuoret Kitterødin ja Lidénin (2020) tutkimuksessa, jossa he kertoivat saavansa viettää tasapuolisesti aikaa molempien vanhempien kanssa eivätkä joutuneet valitsemaan jompaa kumpaa vanhempaa. Haugenin (2010, 114–119) tutkimuksessa osa lapsista koki vanhempien kanssa jaetun ajan eri tavoin. Vuoroasumisessa nähtiin sekä hyviä että huonoja puolia. Huonona ja työläänä puolena koettiin asuinpaikan vaihtamista, mutta siitä huolimatta he arvostivat mahdollisuutta viettää kummankin vanhemman kanssa yhtä paljon aikaa.

Haugenin (2010) tutkimuksessa osa lapsista koki, että järjestely oli vanhempien toiveen mukaista ja heidän tarpeitaan ei kuunneltu tarpeeksi. Kitterødin ja Lidénin (2020) tutkimuksessa 9–19-vuotiaat nuoret toivoivat enemmän joustoa ja päätösvaltaa itselleen, varsinkin iän karttuessa. Berman (2015, 131) on tarkastellut lasten osallistumista päätöksentekoon asumisjärjestelyiden suhteen ja todennut tässä olevan merkittävää vaihtelua. Osalla lapsista oli huomattava mahdollisuus vaikuttaa asumisjärjestelyihin, kun taas muutamalla lapsella mahdollisuus vaikuttaa oli hyvin pieni tai heillä ei ollut sananvaltaa lainkaan. Osa lapsista ei kuunneltu asumisjärjestelyjen alussa, mutta heillä oli ollut myöhemmässä vaiheessa mahdollisuus esittää toiveita järjestelyjen suhteen. Haugenin tutkimuksessa (2010, 114–119) lapsi, jolle ei tarjottu minkäläistä joustoa asumisen ja ajanvieton suhteen, koki vuoroasumisen pääosin huonona ratkaisuna. Tutkimus perustuu pienelle otannalle, mutta hän nostaa esille kolme näkökulmaa, joita olisi hyvä tarkastella jatkossa: 1) lasten mukaan ottamista päätöksenteossa, 2) empiirisen tutkimuksen lisäämistä sekä 3) lapsen edun huomioonottamista vuoroasumisesta perusteltaessa.

Kitterødin ja Lidénin (2020) tutkimuksessa havaittiin, että lapsien oli vaikea tuoda esiin omia mielipiteitään. He olivat lojaaleja molemmille vanhemmilleen ja näkivät oman parhaansa ratkaisuna, joka oli itseasiassa paras vanhemmille. Lasta tulisi kuulla herkästi ja vakuuttaa hänelle, että vanhemmat eivät vahingoitu, vaikka lapsen ratkaisu olisi eri kuin heidän. Avoin keskustelu asiasta olisi tämän tutkimuksen mukaan ensiarvoisen tärkeää, jotta lapsen etu tulisi toteutetuksi. Samaisessa tutkimuksessa tuli esille, että vuoroasumisjärjestely tuntui nuoresta hyvältä, koska se oli reilua vanhemmille eivätkä he halunneet pahoittaa kummankaan vanhemman mieltä. Neuvoessaan muita nuoria tutkittaville oli selvää, että nuorten tulisi miettiä omaa parastaan huolimatta vanhempien ajatuksista, mutta kuitenkin he itse puhuivat vanhempien tunteista ja yhdenvertaisuudesta. (Kitterød & Lidén 2020, 12.)

1.4 Lasten ja vanhempien suhteet vuoroasumisessa

Vanhemman ja lapsen välisellä vuorovaikutuksella on merkittävä yhteys lapsen itsetunnon ja persoonallisuuden kehitykseen. Molemminpuolinen hyväksyntä ja toimiva vuorovaikutus edesauttavat positiivista kehitystä. (Nurmi ym. 2010, 163.) Lisäksi vuorovaikutuksen yhteys sosiaalisuuteen, konfliktien käsittelyyn, kiintymyksen osoittamiseen ja arvoihin on todettu vahvaksi. Vanhempi-lapsisuhde on muuttanut muotoaan vuosien myötä esimerkiksi erilaisten perhemuotojen yleistyessä sekä yhteiskunnan muutosten, kuten naisten työssäkäynnin, myötä. Huolimatta näistä muutoksista vanhempi-lapsisuhde on edelleen yksi merkittävimmistä suhteista yksilön elämässä. (Horstman, Hays ja Maliski 2016.)

Tutkittaessa pienten lasten kokemuksia vuoroasumisesta ja suhteesta biologisiin vanhempiin eron jälkeen, Linnavuori (2007, 130–133) toi ilmi lasten näkemyksiä vanhemman ja lapsen suhteesta. Suhdetta vanhempiin kuvailtiin hyvin myönteisesti. Lasten mukaan ero ei ollut vaikuttanut vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen eikä suhde ollut muuttunut ajan kuluessa. Lapsilla oli vanhemmistaan sekä myönteistä että kielteistä sanottavaa. Äitejä kuvailtiin kiltteinä,

kivoina, hellinä ja huolehtivaisina, toisaalta taas väsyneinä, hermostuneina ja pikkuasioista suuttuvina. Isien kerrottiin olevan kivoja, osaavan laittaa hyvää ruokaa, olevan jämäköitä, viisaita sekä rennompia kuin äidit. Isien huonoiksi puoliksi mainittiin muun muassa asioiden unohtelu sekä herkkä kynnyksyys suuttumiseen ja äänen korottamiseen.

Vanhemman ja lapsen suhteen laadulla ennen eroa on todettu tutkimusten mukaan olevan oleellista merkitystä siihen, millaiseksi suhde muuttuu eron jälkeen. Vanhassche ym. (2013, 153) sekä Bjarnason ja Arnarsson (2011, 884–886) toteavat, että vuoroasumisen onnistumisen kannalta on tärkeää suhteen läheisyys sekä vanhempien aktiivinen läsnäolo jo ennen eroa. Tämä ennakoii toimivaa vuorovaikutusta myös eron jälkeen.

Vanhemman ja lapsen välistä suhdetta käsiteltäessä erityisesti lapsen suhde isäänsä korostui. Isäsuhteen merkityksestä raportoi Bjarnasonin ja Arnarssonin (2011, 884–886) lisäksi esimerkiksi Poortman (2018), jonka tutkimuksessa todettiin, että mitä läheisemmät suhteet lapsella oli isäänsä jo ennen eroa, sitä läheisempänä ne pysyivät myös eron jälkeen, jonka nähtiin muun muassa edesauttavan lapsen hyvinvointia. Isän rooli korostui myös Bermanin (2015, 131) tutkimuksessa, jossa lapset kokivat olonsa isän luona rennommaksi ja ajanvieton aktiivisemmaksi kuin äidin kanssa. Linnavuori (2007, 135) puolestaan totesi tutkimuksessaan, että isän kanssa jaettiin enemmän liikuntaharrastuksia, kun taas äidin kanssa keskusteltiin. Näiden esimerkkien mukaan isän rooli korostui aktiivisena sekä fyysisenä ja äidin enemmänkin psyykkisenä turvanantajana.

Bermanin (2015, 132–134) mukaan vuoroasumisessa suhde vanhempiin korostui, koska läsnäolo heidän kanssaan ei ollut jatkuvaa. Tutkija kertoi lasten pohtineen suhdetta vanhempiinsa eron jälkeen ja todenneet sen vahvistuneen. Rajallisen ajan vuoksi sitä vietettiin tiiviimmin vanhemman kanssa ja tehtiin erilaisia asioita yhdessä. Tämä näyttäisi osoittavan, että lapset viettivät enemmän aikaa vanhempiensa kanssa eron jälkeen kuin ennen sitä. Tämän lisäksi iso osa lapsista pitivät tärkeänä sitä, että vanhempi oli juuri heitä varten. Vanhempi, joka oli vastuussa omalla vuorollaan lapsesta, osallistui kaikkiin arjen tekemisiin; yh-

dessä syömiseen, koulupäivän tapahtumista keskusteluun, television katsomiseen yhdessä, lapsen ilon- ja huolenaiheiden kuunteluun. Kaikki nämä toiminnot lisäsivät läheisyyden tunnetta vanhempaan. Bjarnason ja Arnarsson (2011, 886) arvioivat vanhempien ottavan vastuuta enemmän ja sitoutuvan vanhemmuuteen jopa paremmin ollessaan yksin vastuussa lapsesta. Vanhemman kanssa asumisella havaittiin positiivinen vaikutus kyseisen vanhemman ja lapsen suhteeseen (Vanassche ym. 2013, 153).

Lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen laadusta kertoo se, kuinka helposti lapsi voi turvautua vanhempaansa ongelmia kohdatessaan. Låftmanin ym. (2014, 461) tutkimuksessa kuvailtiin, että lapset, jotka asuivat molempien vanhempiensa kanssa, kääntyivät vanhempiensa puoleen herkimmin emotionaalisissa ongelmissa kuin lapset, jotka asuivat muissa perhemuodoissa. Vuoroasuvat kääntyivät vanhempiensa puoleen ongelmatilanteissa kuitenkin lähes yhtä usein kuin ehjien perheiden lapset sekä selkeästi yksinhuoltajaperheissä asuvia useammin. Linnavuoren (2007, 137–139) tutkimuksessa pääteltiin vuoroasuvien lasten kääntyvän apua tarvitessaan sen vanhemman puoleen, jonka uskoivat paremmin voivan auttaa asiassa ja pääsääntöisesti he kysyivät neuvoja siltä vanhemmalta, jonka luona he sillä hetkellä asuivat. Tutkimuksessa ilmeni, että äidin puoleen käännettiin kuitenkin lapselle itselleen kaikkein tärkeimmissä asioissa. Tärkeissä asioissa lapset saattoivat kysyä vuorotellen molemmilta vanhemmilta ja tämän jälkeen vanhemmat mahdollisesti keskustelivat vielä asiasta yhdessä. Osa lapsista oli huomannut, että luvan saaminen saattoi olla helpompaa isältä kuin äidiltä.

Vuoroasumisessa sekä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksessa on aiemmissa tutkimuksissa nähty myös haasteita. Bjarnasonin ja Arnarssonin (2011, 883) tutkimuksen mukaan haasteet vuorovaikutuksessa vaihtelivat huomattavasti riippuen lapsen ja nuoren asuinmaasta, iästä, sukupuolesta ja perherakenteesta. Murrosiässä vuorovaikutuksen haasteet selvästi lisääntyivät, mutta sukupuolella ei nähty olevan suurta merkitystä niihin. Nuoret vuoroasuvat näkivät vaikeina haastavat suhteet vanhempien sekä perheenjäsenten kesken eri ko-

deissa (Kitterød & Lidén 2020). Vertailtaessa lapsen vuorovaikutusta vanhempiensa kanssa erilaisissa asumismuodoissa saatiin selville, että vuoroasumisen mallissa asuvilla lapsilla ei ollut sen enempää haasteita vuorovaikutuksessa kuin lapsilla, jotka asuvat molempien vanhempiensa kanssa. Vuoroasujat ja ehjien perheiden lapset pystyivät yhtä hyvin keskustelemaan ongelmistaan äitien kanssa ja vuoroasujat jopa paremmin isiensä kanssa kuin molempien vanhempiensa kanssa elävät lapset. (Bjarnason & Arnasson 2011, 883–884.)

Vanhemman ja lapsen välisen onnistuneen vuorovaikutuksen muodostumiseen tärkeänä tekijänä nähdään myös vanhempien keskinäinen suhde. Yhteinen vanhemmuus ja mahdollisuus viettää lapsen kanssa yhtä paljon aikaa vähentää ongelmia vanhempien välillä. Luottamus toisen vanhemman kykyyn hoitaa huoltajuutta vähentää myös ristiriitoja. (Bjarnason & Arnarsson 2011, 885.)

1.5 Tutkimustehtävä ja kysymykset

Tässä laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää tutkittavien kokemusta siitä, miten vuoroasuminen on vaikuttanut heidän ja vanhempiensa väliseen suhteeseen. Tutkimuksessa pyrittiin kuvaamaan tutkittavien kokemuksia vuoroasumisesta sekä vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta vuoroasumisen aikana ja aikuisena. Tämän lisäksi tutkimuksessa kerättiin käytännön neuvoja vuoroasumista suunnitteleville vanhemmille ja heidän lapsilleen. Tutkimuksella pyrittiin tuottamaan uutta tietoa kasvatustieteen ammattilaisille, erityisesti varahaiskasvattajille sekä vuoroasumista suunnitteleville vanhemmille. Tutkimusta johdatteli elämäntilanne näkökulma (Nurmi ym. 2010, 18) ja kiinnostuksen kohteena oli tarkastella lasten kokemuksia ajallisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa haastateltiin aikuisia, jotka palasivat muistoissaan lapsuuden vuoroasumiseen ja muistelivat suhdettaan vanhempiensa tuolloin. Tämän lisäksi he kuvailivat suhteen laatua tänä päivänä. Tutkimuksessa etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten vuoroasunut kuvailee suhdetta vanhempiinsa ennen eroa ja vuoroasumisen aikana?
2. Miten vuoroasunut kuvailee suhdetta vanhempiinsa aikuisena?
3. Miten vuoroasuneet kehittäisivät vuoroasumista taatakseen hyvän suhteen vanhemman ja lapsen välillä?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimuskonteksti

Tässä laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää tutkittavien kokemusta siitä, miten vuoroasuminen on vaikuttanut heidän ja vanhempien väliseen suhteeseen. Tuomen ja Sarajärven (2018, 41) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena tavoittaa tutkittavien kokemuksia sekä tuoda esille erilaisia merkityksiä kokemuksiin liittyen. Tutkimuksessa tutkittavat olivat aikuisia ja heillä jokaisella oli erilainen perspektiivi kokemukseensa. He muistelivat lapsuuttaan, joka toi mukanaan heidän kokemukseensa lisäksi myös ajallista näkökulmaa.

Tutkimuksessa näkyy elämäntulkuteorian näkökulma. Siinä pyritään ymmärtämään ihmisen elämän aikana eteen tulevien kokemusten vaikutusta elämäntulkukseen ja ihmisen persoonallisuuden kehittymiseen. Elämäntulkun eri tapahtumilla on merkityksensä ihmisen kehityksessä (Nurmi ym. 2010, 18). Kehitys jatkuu koko eliniän varhaislapsuudesta vanhuuteen ja varhaisempi kehitys heijastuu aina myös myöhempään kehitykseen. Yksilö pystyy vaikuttamaan omaan elämäntulkunsa esimerkiksi tekemällä tulevaisuutta koskevia päätöksiä, mutta kaikkiin päätöksiin hän ei voi vaikuttaa. Perheessä tapahtuvat muutokset, kuten avioero, vaikuttavat perheen elämäntulkun lisäksi myös vahvasti yksilön elämäntulkukseen.

Rakenteellisten tekijöiden lisäksi perheen sisällä tapahtuvalla vuorovaikutuksella on tärkeä merkityksensä yksilön elämäntulkua ajatellen. (Ruoppila 2014, 100, 104.) Perheen rakenteellisten tekijöiden lisäksi myös yhteiskunnalliset muutokset ovat kiinteästi kietoutuneet yksilöiden ja perheiden elämäntulkun muodostumiseen. Yhtenä yhteiskunnallista muutoksista voidaan mainita väestössä tapahtuvat muutokset ja niiden seuraukset, kuten syntyvyyden säännötely ja eliniän nousu. Toisena on naisen aseman muuttuminen yhteiskunnassa, jonka seurauksena naiset ovat entistä tiiviimmin ja tavoitteellisemmin mukana

työelämässä sekä odottavat tasavertaisuutta äitinä ja vaimona. (Bengtson 2014; Ruoppila 2014.) Kolmantena yhteiskunnallisena muutoksena ovat lisääntyneet avio/avoerot (Bjarnason & Arnarson 2011, 884; Poortman 2018).

Tutkimustamme ohjasi elämänkulullinen näkökulma. Olimme kiinnostuneita siitä, miten tutkittavat jäsensivät kokemuksiaan suhteestaan vanhempiin vuoroasumisen aikana ja aikuisena sekä millaista juonta he niistä kertoivat. Teemahaastattelun avulla pyrittiin saavuttamaan tutkittavien subjektiivisia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita vanhemman ja lapsen suhteesta. Tutkimuksessa tutkittavat palasivat ajassa taaksepäin ja muistelivat omia kokemuksiaan, jotka toivat tutkimukseen myös muistelututkimuksen piirteitä. Muistelututkimuksessa keskitytään tiettyyn episodiin eli yksittäiseen tapahtumaan ihmisen elämänkulun aikana (Hirsjärvi & Hurme 2010, 162). Tässä tutkimuksessa tapahtuma oli tutkittavan elämänkulussa tapahtunut vanhempien ero ja sen seurauksena vuoroasuminen. Elämänkulkuaan tarkastellessa henkilö katsoo sitä omasta näkökulmastaan ja selvittää suhdettaan siihen (Hirsjärvi & Hurme 2010, 161).

Tutkittavat muistelivat teemahaastattelun avulla vuoroasumista vanhempiensa kanssa. Muistot palauttavat mieleen aikaisempia tapahtumia ja tilanteita hyvinkin kauan tapahtumien jälkeen. Muistoihin liittyy myös tapahtumien tulkintaa nykyisyydestä käsin, unohtamista sekä nostalgiaa (Korkiakangas 1996, 17). Muisti ei ole pelkästään passiivinen säilytyspaikka, vaan muisti kykenee tulkitsemaan, muokkaamaan, jäsentämään ja valikoimaan menneisyyden tapahtumia (Huotelin 1996, 26–28; Portelli 2006, 58). Muistoja pidetään osana ihmisen elämänhistoriaa, persoonallisuutta ja identiteettiä, missä eletty ja kerrottu kokemus nivoutuvat yhteen (Korkiakangas 1996, 17; Laitala & Puuronen 2016, 249). Tutkimuksessamme tutkittavien muistot olivat heidän henkilökohtaisesti kokemiaan tapahtumia, joita he palauttivat haastattelun yhteydessä mieleensä. Muistitietoa voidaan pitää luotettavana silloin, kun tutkittava kertoo omakohtaisesti kokemastaan (Fingerroos & Peltonen 2006, 8).

Tutkimuksessamme muistitietoa on hyödynnetty Fingerroosin ja Peltosen (2006, 8–10) mukaisesti yhtenä osana tutkimusaineiston muodostamista. Elämän-

kulkuun perustuva lähestymistapa ei sido tietynlaiseen ja tarkkaan tutkimustapaan vaan antaa ennemminkin väljän tutkimuskehyksen (Erkkilä 2011, 196). Tutkimuksessamme se tarkoitti vapautta valita tarkoituksenmukaiset aineistonkeruu- ja analyysitavat, jotka eivät sitoneet tutkimuksen toteuttamista liian rajatuin ehdoin.

2.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen valikoitui aikuisia, jotka olivat vuoroasuneet lapsuudessaan vanhempien eron jälkeen. Harkinnanvaraisella otannalla (Patton 2014, 230–242) pyrittiin tutkimukseen saamaan henkilöitä, joilla oli mahdollisimman paljon henkilökohtaista kokemusta tutkittavasta ilmiöstä.

Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää naista ja kahta miestä, jotka olivat iältään 23–32 vuotta. Seitsemän heistä oli parisuhteessa ja neljällä oli omia lapsia. Tutkittavien iät vanhempien eron aikoihin vaihtelivat 2–12 vuoden välillä. Tutkimuksen henkilöt olivat viettäneet vuoroasumisessa keskimäärin 10 vuotta. Lyhyin aika oli kolme vuotta, kun taas pisimmillään se oli kestänyt 14 vuotta. Tutkittavien asuminen molempien vanhempien kanssa oli säännöllistä ja sujui pääsääntöisesti selkeällä viikko äidillä -viikko isällä -vaihtelulla. Tutkimukseen osallistujista käytämme analyysi ja -tulosluvussa tunnistekoodoja H1= haastateltava nro 1 ja niin edelleen.

2.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu, koska sitä pidetään laaja-alaisena keinona lähestyä toisen ihmisen kokemuksellisuutta (Laine 2018, 39). Haastattelu oli perusteltu valinta tutkimukseen, koska haastattelujen avulla saavutettiin haastateltavien subjektiivisia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita tutkivasta ilmiöstä. Tarkemmin määriteltynä aineistonkeruumenetelmänä

käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, jota kutsutaan Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 47) mukaan teemahaastatteluksi. Teemahaastattelun mukaisesti tutkittavaan ilmiöön lähdettiin perehtymään sitä koskevan kirjallisuuden sekä aiempien tutkimuksien kautta. Haastattelurungon teemat muodostettiin aikaisemman tutkimuskirjallisuuden sisältöjen pohjalta (Puusa 2020, 111–112; Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88). Tässä tutkimuksessa oletuksena oli, että tutkittavilla oli samankaltainen kokemuspohja vuoroasumisesta.

Teemahaastattelu on tutkimusmenetelmänä joustava ja antaa tutkijalle mahdollisuuden ohjata keskustelua tutkimuskysymysten kannalta tarpeelliseen suuntaan. Haastattelun edetessä haastattelijalla oli myös mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä ja kiinnittää huomiota ei-kielelliseen viestintään. (Puusa 2020, 106–107.) Haastatteluissa kysymysten järjestystä saatettiin muuttaa, jotta haastattelu eteni haastateltavan ehdoilla. Haastattelujen avulla pyrittiin ikään kuin pääsemään tutkittavien kokemuksiin sisälle (Huhtinen & Tuominen 2020, 297, 304). Haastattelun yhtenä etuna on se, että haastateltavat voivat tuoda itseään koskevia asioita esiin mahdollisimman vapaasti (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35).

Haastattelurunko (liite 3.) oli tutkijatiimin yhteisesti laatima. Haastattelurunko testattiin testihaastattelun avulla, joka päätettiin sisällyttää varsinaiseen aineistoon tutkittavien vähäisyyden vuoksi. Testihaastattelun avulla runkoa muutettiin toimivammaksi esimerkiksi poistamalla kysymykset, jotka koettiin ylimääräisiksi niiden antaessa samoja vastauksia kuin aiemmin esitetyt kysymykset. Teemahaastattelu eteni tiettyjen keskeisten teemojen varassa, kuten Hirsjärvi ja Hurme (2010, 48) ohjaavat. Tutkimuksessa nämä teemat olivat: 1) vanhemman ja lapsen suhde lapsena 2) aikuisena sekä 3) onnistuneen vuoroasumisen edellytykset.

Haastateltavat etsittiin käyttämällä tutkijoiden verkostoja ja lisäksi hyödynnettiin Pattonin (2014, 270) mainitsemaa lumipallotekniikkaa, jolloin haastateltava johdatti toisen tutkittavan luokse. Kaksi tutkittavista tavoitettiin toisen tutkijan kontaktien kautta. Tutkimuksen aineisto kerättiin helmikuussa 2021. Ennen haastattelua haastateltaviin oltiin yhteydessä tekstiviestein sekä sähköpostilla.

Tutkimusta koskeva tiedote (liite 1.) ja tietosuojailmoitus (liite 2.) lähetettiin tutkittaville. Tällä tavoin pyrittiin antamaan haastateltaville luotettava kuva tutkimuksesta. Vallitsevan koronatilanteen takia haastattelut tehtiin puhelimitse. Tutkittaville tarjottiin myös mahdollisuutta Zoom tai Teams-yhteyteen, mutta lopulta haastattelut toteutettiin puhelimitse tutkittavien toiveesta. He saivat myös ehdottaa itselle sopivaa haastatteluajankohtaa.

Puhelinhaastattelut, yhtä lukuun ottamatta, toteutettiin ilman kuvayhteyttä. Haastattelut sujuivat etäyhteydellä ilman suurempia haasteita. Puhelimella voidaan tavoittaa kaukana asuvat haastateltavat kustannustehokkaasti ja se tarjoaa mahdollisuuden siirtää haastattelua niin tutkijan kuin vastaajienkin kannalta joustavasti (Ikonen 2017, 230).

Haastattelut äänitettiin erillisille tallentimille. Tutkijoista toinen haastatteli neljä tutkittavaa ja toinen viisi. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin ja ne toteutettiin kertaluontoisina. Käytettävissä olevaa litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 74 sivua (A4), fonttikoko 12 ja riviväli 1,5.

2.4 Aineiston analyysi

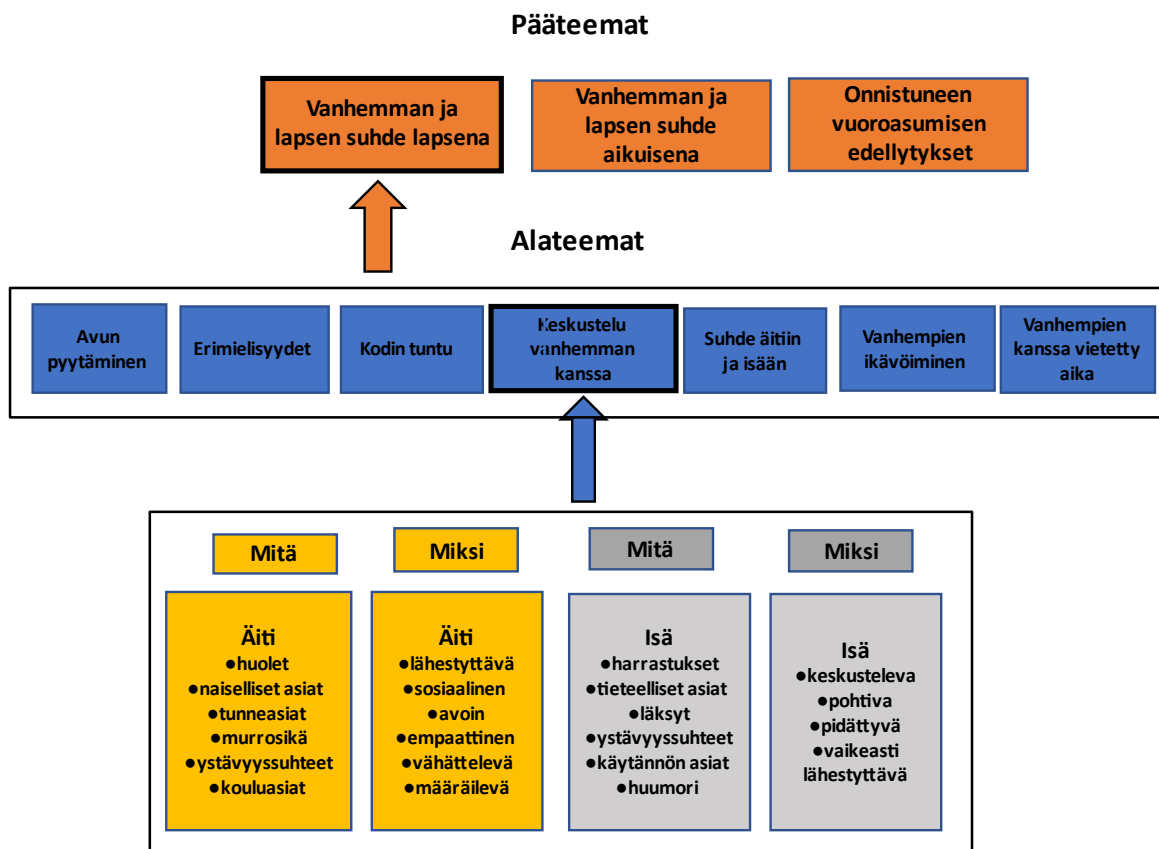
Tutkimuksen aineisto analysoitiin temaattisen analyysin keinoin. Temaattinen analyysi antaa teoreettisesti joustavan tavan analysoida laadullista aineistoa. Tavoitteena ei ole uuden teorian luominen, vaan aineistosta nousevien teemojen tarkka analysointi ja raportointi. (Braun & Clarke 2006, 78.) Tässä tutkimuksessa lähdettiin tarkentamaan aineistosta esille nousevia teemoja siten, että teemat muodostuivat tutkimuskysymysten sekä aineiston pohjalta. Pääteemat kuvasivat tutkimuksen keskiössä olevia ja tarkasteltavia ilmiöitä: 1) vanhemman ja lapsen suhde lapsena ja 2) aikuisena sekä 3) onnistuneen vuoroasumisen edellytykset.

Temaattisessa analyysissä tarkoituksena on tuoda esille erilaisia näkökulmia tutkimuksen keskeisistä aihepiireistä (Braun & Clarke 2006, 79). Analyysissä

aineistosta koottiin ilmiötä kuvaavia ilmaisuja, joita yhdistelemällä muodostettiin teemoja. Tutkimuksessa haastatteluaineistoa analysoitiin teoriaohjaavasti, jolloin teoreettisia kytkentöjä voitiin hyödyntää analyysin pohjautumatta kuitenkaan suoraan teoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133). Tuloksia pohdittaessa saatettiin vielä palata aiempaan tutkimustietoon ja löytää mahdollisia yhteyksiä niihin.

Analyysin toteuttaminen aloitettiin jo litterointivaiheessa, jolloin aineistosta huomioitiin samankaltaisuuksia ja yhteneväisyyksiä tutkimuskysymyksiin ja tutkittavaan ilmiöön eli lapsen ja vanhemman suhteeseen. Aineistoa luettiin useaan kertaan, jolloin sen sisältö tuli tutuksi. Braunin ja Clarken (2006, 88) sekä Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 143) mukaan tämä lisää tutkijan ymmärrystä aineistosta ja helpottaa tutkijaa hahmottamaan tulevaa analyysia. Litteroiduista haastatteluista valikoitiin analyysin kannalta kiinnostavia ja merkityksellisiä vastauksia, joiden ajateltiin selittävän tutkittavaa ilmiötä (Braun & Clarke 2006, 88). Analyysissa ensimmäiseksi merkittiin litteraateista kaikki ne kohdat, joissa puhuttiin vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta sekä onnistuneen vuoroasumisen edellytyksistä.

Tutkimuksessa hyödynnettiin Braunin ja Clarken (2006, 89–93) esittelemää temaattista karttaa, josta voidaan käyttää myös nimitystä käsitekartta tai mind-map. Visuaalinen muoto auttoi teemojen muodostamisessa ja hahmottamisessa. Esimerkkinä (kuvio 1.) havainnollistetaan pääteema **lapsen ja vanhemman suhde lapsena**, joka koostuu alateemoista: **keskustelu vanhemman kanssa**, kodin tuntu, erimielisyydet, avun pyytäminen, vanhempien ikävöiminen, suhde äitiin ja isään sekä heidän kanssaan vietetty aika. Kaksi muuta analyysissa muodostunutta pääteemaa olivat **vanhemman ja lapsen suhde aikuisena** sekä **onnistuneen vuoroasumisen edellytykset**. Nämä pääteemat sisälsivät myös alateemoja, joita ei tässä erimerkissä kuvattu, mutta rakentuivat samalla tavoin kuin esimerkissä.

Kuvio 1. Analyysin rakentuminen

Alkuperäisiä ilmauksia ryhmiteltiin alateemoiksi ja tämän jälkeen koottiin laajemmiksi pääteemoiksi.

Taulukoissa 1. ja 2. havainnollistetaan ala- ja pääteemojen rakentuminen. Esimerkiksi alkuperäisessä ilmauksessa tutkittava kertoi, mistä puheenaiheista hän keskusteli isän kanssa. Näistä ilmauksista pelkistettiin puheenaiheet: jääkiekko, piirtäminen ja sarjakuvien tekeminen. Puheenaiheet ryhmiteltiin yhteiseksi, näitä kuvaavaksi **harrastukset** -käsitteeksi. Muita puheenaiheita olivat esimerkiksi **ystävyyssuhteet**, **käytännön asiat** ja niin edelleen. Näistä muodostui alateema **keskustelu vanhemman kanssa**.

Taulukko 1. Esimerkki vanhemman ja lapsen välisistä keskusteluista

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alateema	Pääteema
<p>“Me puhuttiin usein jääkiekosta... mä tykkäsin hirveesti ja tykkään edelleen piirtää ja teen sarjakuvia, niin niistä isäukon kanssa höpötelin.” (H4)</p> <p>“...iskän kanssa enemmän käytännön asioista ja harrastuksista...” (H6)</p>	<p>Jääkiekko Piirtäminen Sarjakuvien teko Harrastukset</p> <p>→ Harrastukset</p>	<p>Keskustelu vanhemman kanssa</p>	<p>Lapsen ja vanhemman suhde lapsena</p>

Pääteemassa **lapsen ja vanhemman suhde lapsena** haluttiin selvittää vanhemman ja lapsen välisistä keskusteluista nousseiden puheenaiheiden lisäksi syitä sille, miksi tietyistä aiheista keskusteltiin tai oltiin keskustelematta vanhemman kanssa. Analyysissä alkuperäisistä ilmauksista pelkistettiin käsite **vaikeasti lähestyttävä**. Muita käsitteitä olivat esimerkiksi **keskusteleva, pohtiva, pidättyvä**. Näistä muodostui alateema **keskustelu vanhemman kanssa**.

Taulukko 2. Esimerkki syistä keskustella tai olla keskustelematta vanhemman kanssa

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alateema	Pääteema
<p>“...meiän isä on semmone, semmone aika tuppisuu ja kyllä sekin kuuntelee, jos sille kertoo, mutta se on ehkä tavallaan vaikeammin lähestyttävä sitte ku ei se oikein sitte, se ei puhu omista asioistaan niin sitte ehkä sille on myöski vaikeampi puhua sitte omista asioista.” (H8)</p> <p>“Isäni on semmonen vähän niinku suomalainen urosjäärä. Että miehet eivät itke ja miesten ei kuulu näyttää tunteita tyyppinen niin se on ollut vähän vaikeeta siihen suuntaan sellaisten vaikeiden asioiden keskustelu.”(H4)</p>	Vaikeasti lähestyttävä	Keskustelu vanhemman kanssa	Lapsen ja vanhemman suhde lapsena

Tulososassa pääteemat alateemoineen käydään yksitellen läpi. Tulosten tukena käytetään alkuperäisiä aineistoesimerkkejä.

2.5 Eettiset ratkaisut

Tutkimuksessa noudatettiin keskeisimpiä eettisiä periaatteita, joita ovat informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seurauksellisuus sekä yksityisyys (Hirsjärvi & Hurme 2010, 20). Tutkijoiden ensimmäisessä yhteydenotossa

tutkittavilla oli mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta tutkimukseen, jos he kokivat aihepiirin liian sensitiiviseksi tai arkaluonteiseksi. Suostumuksen jälkeen heille lähetettiin sähköpostitse tiedote tutkimuksesta sekä tietosuojailmoitus (liitteet 1. ja 2.).

Haastattelutilanteen aluksi suostumus vielä varmistettiin ja kerrottiin mahdollisuudesta kieltäytyä haastattelusta sekä keskeyttää haastattelu niin halutesaan. Tutkimuksen tarkoitus ja aineiston säilytys kerrattiin myös haastattelun alussa. Tällä pyrittiin lisäämään luottamusta tutkijoiden ja tutkittavien välille.

Haastattelu tallennettiin erilliselle tallentimelle, jotta pystyttiin varmistamaan aineiston turvallinen säilyttäminen. Äänitetyt aineistot litteroitiin omaan tiedostoon yliopiston suojatulle U-asemalle. Aineisto pseudonymisoitiin ja samalla varmistettiin, ettei haastateltavien tunnistettavia tietoja ole mahdollista henkilöidä. Aineistoa säilytettiin tutkimuksen valmistumiseen saakka, jonka jälkeen se tuhottiin.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 25) mukaan tutkimuksen lähtökohdiana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimuskysymykset liittyvät haastateltavien henkilökohtaisiin kokemuksiin suhteesta vanhempiin, mikä on aiheena sensitiivinen ja saattaa sisältää jopa arkaluonteisia asioita. Arkaluonteisuuden ja sensitiivisyyden määrittely tutkimuksessamme jätettiin tutkittaville itselleen, koska he olivat aikuisia. Tutkijoina luotimme siihen, että he ymmärsivät tutkimuksessa käsiteltävät asiat ja kertoivat niistä haluamallaan tavalla. (Kuula 2006, 136–138.)

Tutkijana on tärkeää kunnioittaa jokaisen haastateltavan omakohtaista kokemusta ja suhtautua heidän kertomaansa myötätuntoisesti, mutta neutraalisti. Tutkijoiden tulee olla mahdollisimman tietoisia omista tutkimukseen liittyvistä lähtökohdistaan sekä tiedostaa mahdolliset ennakkoluulot ja tarkkailla niiden vaikutusta tulkintoihin. (Laine 2018, 35–36.)

3 TULOKSET

Tutkimuksessa tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää tutkittavien kokemusta siitä, miten vuoroasuminen on vaikuttanut heidän ja vanhempien väliseen suhteeseen. Tämän lisäksi tutkimuksessa kerättiin käytännön neuvoja vuoroasumista suunnitteleville vanhemmille ja heidän lapsilleen. Tulokset esitetään analyysivaiheessa muodostuneiden kolmen pääteeman mukaan, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin: 1) vanhemman ja lapsen suhde lapsena 2) aikuisena sekä 3) onnistuneen vuoroasumisen edellytykset.

Kolmen pääteeman lisäksi olimme myös kiinnostuneita siitä, mitkä tekijät vaikuttivat vuoroasumisen järjestelyihin, sillä ne luovat osaltaan puitteet vanhemman ja lapsen väliselle suhteelle. Kaikki tutkittavat kertoivat, että heidän oletuksensa mukaan perheissä oli päädytty vuoroasumiseen, koska vanhemmat halusivat olla tasapuolisesti heidän kanssaan ja ajattelivat myös lapsen hyötyvän tästä. He pitivät tärkeänä sitä, että molemmat vanhemmat ovat mukana elämässä. Tutkittavat olivat pieniä lapsia vanhempien eron aikaan, joten heillä ei ollut tarkkaa muistikuvaa asiasta. Heidän mukaansa vuoroasuminen järjestettiin perheissä pääsääntöisesti siten, että he asuivat vanhemmillaan viikon tai kaksi kerrallaan. Säännöllisestä vuorottelusta huolimatta suurin osa heistä koki, että vuoroasuminen järjestettiin joustavasti ja heillä oli mahdollisuus tavata myös toista vanhempaa niin halutessaan. Suurin osa tutkittavista ei muistanut osallistuneensa päätöksentekoon vuoroasumisen suhteen ja olivat sitä mieltä, että vanhemmat pääsääntöisesti päättivät asumisjärjestelyistä.

“Hmm... en oo kysyny, mä veikkaan, että siinä on kuitenkin ollu että molemmat vanhemmat halua olla lapsen elämässä yhtä suuresti mukana mitä vaan pystyy oleen... niin mä luulen, että silloin on tämmötteeseen päädytty ja kuitenkin lapsillekin tärkeetä että molemmat vanhemmat on elämässä.” (H5)

“...ehkä myytiin mulle silloin sillä ajatuksella et se olis jotenkin henkisesti helpompaa mulle, että mä näkisin vuorotellen molempia ja et se olis jotenkin tasa-arvosempaa ja näin... ja sitten vähän niiku koitettiin ettei oo tarkoitus katkasta niinku kumpaankaan suhdetta huonommaksi vaan että olis mahdollisimman tasapuolinen.” (H9)

3.1 Vanhemman ja lapsen suhde lapsena

Olimme kiinnostuneita siitä, millaiseksi haastateltavat kuvasivat suhdettaan vanhempiinsa ennen vanhempien eroa ja vuoroasumisen aikana. Vastauksissa nousi esiin kuvauksia suhteesta äitiin ja isään, heidän kanssaan käydyt keskustelut ja erimielisyydet, avun pyytäminen vanhemmalta, vanhemman ikävöiminen sekä kodin tuntu.

Suhde isään ja isän kanssa vietetty aika

Tutkittavat kertoivat, että heillä lähes kaikilla oli hyvä suhde isään jo ennen eroa. Yksi tutkittavista kuvaili suhdetta etäiseksi kertomatta tarkemmin syytä. Isän kanssa tehtiin paljon asioita yhdessä ja isä oli aktiivisesti läsnä lasten elämässä.

”Silloin kun me kaikki asuttiin yhdessä, niin kyllä meillä oli isän kaa hyvä suhde. Isä pitkäpinnaisempi kuin äiti...isä oli nimenomaan tosi paljon läsnä ja sit niinku leikittiin yhdessä. Et en muista, et sellasii negatiivisia tunteita olis ollut isän suuntaan.” (H2)

Vuoroasumisen aikana tutkittavat kuvailivat suhteen isään jatkuneen edelleen hyvänä. Merkittävänä syynä hyvälle suhteelle tutkittavat kertoivat kahdenkeskisen ajan isän kanssa. Kaksi tutkittavaa arvioi suhteen jopa parantuneen vuoroasumisen aikana tästä syystä.

”...kyl mä luulen, että vaan niinku vahvisti sitä meidän suhdetta koska sitte oltiin aina sen yhen vanhemman kanssa vaan.” (H6)

”Se parani huomattavastikin. Kun silloin sai olla niinku ihan isän kanssa kahden kesken. ja se oli niinku omaa sellaista isä-poika aikaa aina. Niin silleen se mun mukaan parani huomattavasti siinä.” (H4)

Tutkittavat kertoivat, että isän luona vuoroasuessa aikaa vietettiin pääsääntöisesti aktiivisesti liikunnan merkeissä, esimerkiksi erilaisten urheilulajien parissa, retkeillen ja kalastaen. Arkea vietettiin leikkimällä, kaupassa käyden, ruokaa lait- taen, harrastusten parissa ja kotona oleillen. Isien kanssa harrastettiin myös kulttuuria kirjastossa käyden, kirjoja lukien, elokuvia katsellen ja musiikkia kuunnel-

len. Näiden lisäksi tutkittavat mainitsivat matkustamisen sekä erilaiset tapahtumat kuten jääkiekko-ottelut ja autotapahtumat. Vastausten perusteella näytti siltä, että isät panostivat lapsen ja vanhemman yhdessä vietettyyn aikaan.

“Ihan silloin jo vuoroviikko asumisessa me ollaan isän kanssa retkeilty tosi paljon. Ne oli luonnossa. Ja sit käytiin paljon esimerkiksi uimassa ja kaikkee niinku aktiviteettia yleensä... et oon kyllä ollut siitä isälle kiitollinen, et ollaan tehty paljon ja harrastettu. Et niinku paljon tehtiin isän kanssa ja oleiltiin ja käytiin isän vanhempien luona...” (H2)

“...aina ruoka se oli tärkeä, se ruuan laitto ja syöminen. Se oli iskällä niinku tosi tärkeä et se tehtiin yhdessä ja kunnolla syyään ja sitten käytiin monesti pihalla, isä käytti meitä paljon kanssa retkillä niinku menttiin hiihtään tai käveleen mettään ja tehtiin nuotio tai sitte katottiin telkkaria... me tehtiin niinku oikeesti aika kaikkee... isä otti meitä tosi paljon mukkaan kaikkeen.” (H6)

Suhde äitiin ja äidin kanssa vietetty aika

Tutkittavat totesivat suhteen äitiin olleen hyvä ennen eroa. Perusteluja hyvälle suhteelle ei esitetty. Muutama heistä muistaa äidin olleen väsynyt. Tähän syynä olivat esimerkiksi äidin henkilökohtaiset ongelmat liittyen parisuhteeseen, työhön ja alkoholiin.

“Mä en muista oikeestaan hirveesti äidistä...muistan vaan sen, että äiti oli aika väsynyt silloin kun mä oon ollu pieni niinkun just varmaan siitä työstä.” (H6)

“Mun mielestä ihan hyvä.” (H4)

Suhde äitiin säilyi hyvänä myös vuoroasumisen aikana. Äidin kanssa tehtiin paljon esimerkiksi arkisia asioita yhdessä ja tämä osaltaan ylläpiti hyvää suhdetta. Muutamilla suhde äitiin parantui vanhempien eron jälkeen. Suhteen parantamista perusteltiin esimerkiksi sillä, että äiti oli vapautuneempi ja energisempi eron jälkeen ja jaksoi paremmin puuhaila lasten kanssa, kun he olivat äidin luona.

“... voisin veikata et se on varmaan lähentyny se suhde äitiin sen eron jälkeen, koska sit taas sieltä eron jälkeisiltä ajoilta mä muistan paljonki äidistä, et on luettu kirjaa yhdessä ja on koristelu kakkua tai niinku tommosia, et jotenki vois sitte veikata et se on varmaan sit lähentyny ehkä.” (H7)

Vaikka suhdetta pidettiin äitiin hyvänä, oli siinä nähtävissä myös jännitteitä. Äidin uuden suhteen ongelmat saattoivat heijastua myös äidin ja lapsen suhteeseen.

“No ei varmaan muuttunu että siinä vaiheessa kun ne eros sitte et siellä tuli myöhemmin sen äitin uuen miehen kanssa heillä liitossa ongelmia ja sitte sen myötä tuli mulle ja mun äitille ehkä ongelmia, mutta ei siitä niinku mun vanhempien erosta johtuen.” (H8)

Tutkittavat kertoivat äidin kanssa vietetyn ajan koostuvan pääosin arjen viettämisestä, kuten esimerkiksi leikkimisestä, sukulaisten ja ystävien tapaamisesta, leipomisesta, ompelusta, läksyjen tekemisestä, keskustelemisesta ja kotona oleilusta. Äitien kanssa saatettiin käydä hiihtämässä ja matkusteltiin.

“No äitin kanssa sitten oli enemmänkin semmosta niinku et niinku leikkimistä ja käytiin sukulaisilla kylässä. Ja tota, niin mä en oikein äitin kanssa muista niin paljoo mitään sellasia erityisiä. Et äiti leikki paljon mejän kanssa niinku taas enemmän kuin mun isi...” (H1)

“No, oikeestaan aika samaa että, semmosta perusarkee, ruokaa ja illanviettoa yhdessä tai sitten hmm, äitin kanssa me tehtiin sitten taas enemmän jotakin kauppareissuja tai käytiin jossain kylästelemässä ja niiku tämmöstä et sit äiti ei ollu niin aktiivisesti niis harrastuksissa.” (H9)

Tulosten perusteella voidaan olettaa, että vuoroasuessaakin perheissä vallitsi edelleen niin sanottu perinteinen roolijako, jossa äidit ottivat enemmän vastuuta kodin- ja lastenhoidosta. Äidit viettivät aikaa enemmän kotona lasten kanssa perusarjen askareissa, kun taas isät selkeästi viettivät enemmän aktiivista aikaa kodin ulkopuolella lasten kanssa.

Keskustelut vanhemman kanssa

Isän kanssa käytiin keskusteluja, jotka liittyivät harrastuksiin, käytännön asioihin, kouluasioihin, kavereihin ja tieteellisiin asioihin. Tutkittavat kuvailivat puheenaiheiden usein liittyvän hauskoihin ja rentoihin aiheisiin. Isiä kuvailtiin keskustelukumppaneina pohtiviksi ja keskusteleviksi, mutta myös hiljaisiksi ja vaikeasti lähestyttäviksi. Syyt esitettiin suhteellisen stereotyyppisinä: tunteita ei ollut syytä näyttää eikä itkeminen sovi miehille. Isä ei jakanut omia asioitaan lapselle, jolloin lapsi koki omien asioiden kertomisen vaikeana.

“Hmm...no ehkä sit just enemmän semmosista ei ehkä niin vakavista asioista. Semmosista hassuttelu asioista.” (H7)

“...ja isäni on semmonen vähän niinku suomalainen uros-jäärä. Että miehet eivät itke ja miesten ei kuulu näyttää tunteita tyyppinen niin se on ollut vähän vaikeeta siihen suuntaan sellaisten vaikeiden asioiden keskustelu.” (H4)

“... ja meidän isä on semmone, semmone aika tuppisuu ja kyllä sekin kuuntelee jos sille kertoo, mutta se on ehkä tavallaan vaikeammin lähestyttävä sitte ku ei se oikein sitte, se ei puhu omista asioistaan niin sitte ehkä sille on myös vaikeampi puhua sitte omista asioista.” (H8)

Äidin kanssa keskusteltiin monipuolisesti erilaisista puheenaiheista. Useimpien nämä liittyivät ystävyssuhteisiin, kouluasioihin, huoliin ja murheisiin, murrosikään ja kasvuun sekä tunneasioihin. Tutkittavat kokivat näistä puheenaiheista keskustelemisen luontevaksi äidin kanssa, koska he pitivät äitiä helposti lähestyttävänä, myötätuntoisena, avoimena sekä sosiaalisena, jolle oli helppo puhua. Tyttöjen oli helpompi jutella äidille fysiologisiin muutoksiin ja kehitykseen liittyvistä asioista. Eräs tutkittava koki äidin olleen vähättelevä ja napakka mieliteissään, jolloin keskustelut jäivät lyhyiksi.

“Ne on ollu varmaan sitte sillan tämmötteet naiselliset asiat että, että mitä on niinku tullu mieleen niin ne on ollu helpompi sitten kysyä äidiltä, että kun kuukautiset alkaa tai tämmötteet, että niissä asioissa on sitten niiku enemmän tukeutunu äitiin.” (H5)

“Et tuntuu et en ehkä kuitenkaan pystynyt puhua ihan kaikesta äidin kanssa. Kun äitillä on ollut sellaset aika napakat mielipiteet. Ja hän tuntuu et vetää aika nopeesti johtopäätökset asioista. Et jos pyörittelin jotain asiaa mielessä niin ja sanoi siitä ääneen niin, se todennäköisesti ajettiin tosi nopeasti alas. Et eihän noin voi tehdä. Vaikka todennäköisesti joku muu on tehnyt.” (H2)

Tutkittavat pitivät äitejä helpommin lähestyttävinä ja heille kerrottiin useammin mieltä painavista ja askarruttavista asioista. Isälle taas kerrottiin enemmän käytäntöön ja arkeen liittyviä asioita. Keskusteltaviin aiheisiin vaikuttivat vanhempien luonteenpiirteet ja temperamentti. Myös tutkittavan sukupuolella näytti olevan merkitystä. Aineiston perusteella voidaan olettaa, että tyttären on luonnollisempaa puhua esimerkiksi naiseuteen liittyvistä asioista äidilleen. Tutkimuksen yhdeksästä haastateltavasta seitsemän oli naisia, jolla voi olla merkityksensä tuloksissa.

“Mitä ois voinu... ehkä just se, että ois voinu puhua isällekin avoimemmin asioista, mutta ei sitä varmaan ois uskaltanu eikä moni teinityttö varmasti uskallakaan... se tuntuis varmaan silloin vaikeelta, mutta ehkä sitten ois voinu pyytää, vaikka äitiä puhumaan...” (H6)

Erimielisyydet vanhemman kanssa

Tutkittavat toivat esille aiheita, jotka aiheuttivat erimielisyyttä vanhempien kanssa. Pienenä lapsena erimielisyydet johtuivat lapsen kasvuun liittyvistä, arkisista haasteista, kuten esimerkiksi vaatteiden pukemisesta. Tutkittavien kasvaessa nuoriksi erimielisyydet liittyivät sääntöihin esimerkiksi kotiintuloaikoihin, kavereihin ja asumiseen liittyviin kysymyksiin. Yksi tutkittavista toi esille vanhemman alkoholinkäytön aiheuttaneen erimielisyyttä. Muutamien tutkittavien kohdalla vanhemman vahvat mielipiteet nuorten asioissa aiheuttivat mielipideroja.

“Hmm, äidin luona ehkä oli niiku tämmötteet... tiukemmat säännöt mitä taas sitte niiku isän luona, että sitte isän luona taas tuntu aina, että sai vapaammin ehkä kulkee ja että oli semmosta niiku luottamusta enemmän siihen mitä tekee kun sitten taas äidin luona oli vähän tiukemmat säännöt niin sitte ehkä äidin kanssa otti siitä yhteen ja vertas siihen niiku että miten isän luona niiku toimitaan...” (H5)

“...no äitin kanssa ehkä siitä et mejän äitillä on hyvin vahvasti semmonen tapa niinku neuvoa kaikessa ja et asiat kannattais tehdä niinku hänen tavallaan. Niin ehkä sit siitä on ollut vähän, et oon kapinoinut sitä vastaan.” (H1)

Osa tutkittavista koki, että erimielisyyksiä tuli enemmän äitien kanssa, koska äidit olivat vahvaluonteisia ja heillä oli usein tiukemmat säännöt kuin isillä. Isät olivat tutkittavien vastausten perusteella usein rennompia ja huolettomampia kasvattajina.

Avun pyytäminen vanhemmalta

Vuoroasuessaan tutkittavat pyysivät isältä apua pääsääntöisesti käytännön ja arjen asioihin kuten esimerkiksi auton korjaaminen. Isältä pyydettiin apua myös kouluun ja harrastuksiin liittyvissä asioissa.

“No jos ne oli just sellasia enemmän käytännön asioita niin mä otin aina isiin yhteyttä ja sit...” (H1)

“Jos oli tunnepuolen huolia niin sitten äitin, jos oli käytännön asioita niin sitten kyllä isän...tai koulu tai harrastukset.” (H6)

“...Isältä mä en muista mihinkä mä olisi häneltä pyytänyt neuvoa ja apua. Varmaankin johonkin aivan perus arjen juttuihin, ihan sellasiin et kengänauhat on umpisolmussa ja tämmöstä.” (H4)

Äidin apua kaivattiin, kun mieltä askarruttivat ystävyyssuhteisiin liittyvät aiheet tai tutkittava tarvitsi neuvoa syvällisempiin pohdintoihin. Äidin vuorovaikutustaitoja pidettiin parempina vaikeissa tilanteissa. Äidit osasivat reagoida tilanteisiin suuttumatta ja heillä oli taito keskustella vaikeammista asioista. Isät vastavasti saattoivat suuttua, jonka vuoksi apua helpommin pyydettiin äidiltä.

“No, äitiltä taas varmaan enemmän sit henkeviä asioita ja ystävyyssuhteita ja tommosia kiemuroit sitte kävi läpille.” (H9)

“...mutta se tuntu aina ehkä helpommalta turvautua äitiin koska tiesi, että... millä tavalla äiti osaa reagoida ja että siitä ei välttämättä suututa heti vaan siitä osataan keskustella, kun taas sitte isän kanssa se ois saattanu mennä sillain, että siitä asiasta vähän suututaan ja sitten myöhemmin siitä keskustellaan ja... mut se on ollu ehkä enemmän äiti kehen on niiku turvautunu.” (H5)

Suurin osa tutkittavista pyysi apua kuitenkin siltä vanhemmalta, jonka luona sillä hetkellä oli, kun aiheet liittyivät erityisesti kouluun ja käytännön asioihin. Apua pyydettiin siltä vanhemmalta, jolla koettiin olevan enemmän tietoa esimerkiksi tietyssä oppiaineessa.

“Kyl se oli paljon siitä, kumman viikko sattuu oleen. Jos oltiin isällä niin sit isältä ja jos äiteellä niin sit äiteeltä..Ei sit muuta silleen tuu mieleen, et ei ois voinu puhua sille vanhemmalle, jonka luona oli sillä hetkellä. Mut muuten on kyllä tullut puhuttua tilanteen mukaan.” (H3)

“No se varmaan aika niinku viiskyt-viiskyt et riippu siitä aiheesta et, jos oli vaik joku kouluasia niin se riippu et mikä aine on kyseessä et kumpi, kumman puoleen kannattaa kääntyä matikassa ja kumman puoleen englannissa ja ja...” (H9)

Vanhemman ikävöiminen

Yleisesti ottaen tutkittavat eivät kokeneet ikävää toista vanhempaa kohtaan ollessaan toisen vanhemman luona. Tilanteet, joissa ikävää oli koettu, liittyivät riitoihin vanhemman kanssa, vanhempien uusiin puolisoihin ja päiviin, kun vaihdettiin koteja. Vaihtopäivänä koettiin ristiriitaisia tunteita. Ero vanhemman luota lähtiessä tuntui kurjalta, mutta toisaalta ajatus toisen vanhemman näkemisestä ilahdutti. Ikävää kuvailtiin tilanteissa, joissa tutkittava koki vanhemman uuden puolison tuoneen ongelmia perhetilanteeseen sekä lapsen ja vanhemman keskinäiseen suhteeseen. Näissä hetkissä toivottiin mieluummin olevan toisen vanhemman luona, jossa koettiin perhe-elämän olevan turvallisempaa ja tasapainoisempaa.

”No oon varmasti kaivannu mutta ei tässäkään ei tuu sillai erityisesti mieleen mitään tilannetta et ois ollu joku tosi vaikea hetki et ois tarvinnu.” (H7)

”Mä muistan, että ne vaihtopäivät oli kaikista pahimpia, et en mä... kyllä meillä oli aina ikävä sitten, jos piti mennä aina ku vaihettiin niin sillon jotenkin ehkä kaipas sitä toista vanhempaa vaikka oli kyllä aina kiva mennä myös toisen luo missä ei ollu ollu pitkään aikaan niin sitten mut se oli jotenkin vaikeeta...se oli jotenkin vähän repivää...lähdön hetki oli vaikee molemmista päistä niiku...” (H6)

”No en mä ehkä sillon ihan aluksi muista, että mä oisin silleen kaivannu, mutta sitte kun äitillä tuli se uus miesystävä ja siellä oli tosi riitasaa niin sillon mä oon ehkä sitten kaivannu enemmän isän luokse ja sitä semmosta rauhallisuutta ja sitä ei-riitaisaa arkea mitä siellä oli...” (H8)

Kodin tuntu

Tutkittavista lähes kaikki kokivat molempien vanhempien kodit kodikseen. Kuitenkin sävyeroja ilmeni vastauksissa siten, että lapsuudenkoti, jossa oli synnytty ja eletty, koettiin joissakin tapauksissa vahvemmin kodiksi.

”Kyl se oli aina niin että oltiin kotona ja isillä. Vaikka siellä isilläkin viihty, mut ei se sit ollut silleen niinku koti. Et kyllä se oli koti se missä äiti asu, ehkä siihenkin teki paljon se et siellä oltiin ja siellä mä oon asunut aina siihen asti, kunnes mä oon muuttanut omilleni. Ja sit siellä meillä oli omat huoneet ja siellä oli ne sisarukset, ja sit isillä käytiin. Niin, mut en mä oo ikinä varmaan niinku puhunut et isin mis isi asuu et se olis ollut koti. Et kyllä mä koin et se äitin asunto oli koti ei niinkään sen takia et se oli äitin luona vaan et se oli koti. Se et äitin luona oltiin se kaks viikkoo, niin on voinut, et siks se on voinut tuntua enemmän kodilta.” (H1)

Vanhemman useat asunnonvaihdot sekä vaihtuvat uudet puoliset vaikuttivat siihen, että toista kotia pidettiin läheisempänä ja tutkittavilla oli tunne, että toinen koti oli heille niin sanottu pääkoti.

”Kyllä mulla oli kaks kotia. Mut sit jollain tavalla musta on aina tuntunu vähän niinku että äitin luona on se pääkoti. Mulla oli kaks kotia, mutta... jotenkin... ehkä se johtu siitä, että isä muutti useammin ja sitten mun isällä oli ehkä vähän enemmän sellasia niiku naissuhteita että se aina hyppäs johonkin ja sitten muutti vaikka sen naisen kanssa yhteen eikä sitten ehkä itte kokenu että tämä on ihan mun koti. Niin sitten äiti... äiti jotenkin pysy koko ajan vähän stabiilimpana siinä niin se oli tavallaan sellanen pääkoti, mut kyllä mulla oli aina kaks kotia, kyllä mä koin ne molemmat.” (H6)

Näistä sävyeroista huolimatta tutkittavat kuvailivat heillä olleen kaksi kotia. Kahteen kotiin oli totuttu ja sitä ei pidetty erityisenä. Kavereille mainittiin selvyden vuoksi, että menen äidille tai isälle.

”No meillä kyllä sanottiin tosi paljon et mä meen äitille tai meen iskälle... niiku, koska sitte mun kaverit tiesi, et sitte jos mä kerroin jollekin tuntemattomalle sit mä kyllä sanoin varmasti ”mä meen nyt kotiin, mun äidin luo tai mun isän luo”, mutta me puhuttiin kyllä äitille ja iskälle koska kaikki tiesi tietenkin että meillä oli kaks kotia.” (H6)

Kodin tuntua tutkittavat kuvailivat pysyvyydellä, turvallisuudella ja tuttuudella.

3.2 Vanhemman ja lapsen suhde aikuisena

Suurin osa tutkittavista koki suhteen isään aikuisena edelleen läheisenä. Tutkittavat kuvailivat läheistä suhdetta esimerkiksi säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse tai tapaamalla. Tämän lisäksi he kertoivat läheisyyttä lisänneen yhteiset kiinnostuksen kohteet, vanhemman avun saaminen tarvittaessa, isän halu olla elämässä mukana ja lisääntynyt keskusteluyhteys. Suhde isään oli parantunut oman lapsen syntymän myötä, jonka jälkeen yhteyttä on pidetty tiiviimmin. Suhdetta isään kuvailtiin lämpimänä, tiiviinä, läheisenä, kaipaavana, tukea antavana, avuliaana ja myötäelävänä.

”Suhde isään on parantunu kyllä tässä niikun vuosien saatossa, että mä koen kyllä siihen semmotteeks suurimmaks vaikuttajaks oman lapsen syntymän, että sitten on tullu enemmän käytyä niikun isän luona ja tytön vaarin luona niin tota mä luulen, että se on vaikuttanu kyllä niikun että ollaan lähennytty todella paljon enemmän ja keskustellaankin asioista nykyään tosi paljon enemmän...että tuntee, että voi sanoo asioista ja että tulee tukea.” (H5)

”Joo se on kyllä ihan samanlainen kuin sillo lapsena. Et ne on ne meidän yhteiset kiinnostuksenaiheet siirtyneet tai niinku olleet mukana aina tässä. Päivittäin me isin kanssa viestitellään... tosi paljon meidän isi tykkää käydä kaikkialla niin se aina kyselee, et lähettekö mukaan ja mennäänkö sinne ja... Et ollaan kyllä tosi läheisiä ja paljon tekemisissä.” (H1)

Muutaman tutkittavan kohdalla suhde oli etäännynt verrattuna vuoroasumisen aikaan. Etäännyntä suhdetta tutkittavat kuvailivat sillä, että suhde oli muuttunut pinnallisemmaksi ja yhteydenpito oli vähentynyt. Tutkittavat eivät eritelleet varsinaisesti syitä siihen, vaan suhde oli ajan myötä etäännynt. Lisäksi mainittiin, että tutkittavan käsitys isyydestä poikkesi oman isän tavasta olla isä, mikä aiheutti etäisyyden tarvetta.

”Se on ehkä jollain muotoa etäännynt sen myötä kun, mä sain oman lapsen. Mutta sitten, ei niinku ihan liikaa...ja meillä on ihan hyvä suhde ja ne omat jutut. Mutta, tota ei se ihan niin hyvä ookku kuin silloin ihan lapsena, kun asu isin kanssa.” (H4)

Suhdetta äitiin pidettiin pääosin edelleen hyvänä. Tutkittavat kokivat, että läheiseen suhteeseen on vaikuttanut esimerkiksi säännöllinen yhteydenpito puhelimitse tai tapaamalla, vanhemman apu virallisten asioiden selvittelyssä esimerkiksi vero- ja palkka-asiat, tarvittaessa taloudellinen apu, yhteinen harrastus ja neuvon saaminen oman lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Hyvää suhdetta

kuvailtiin läheiseksi, kaipaavaksi, tukea antavaksi, tärkeäksi ja rakkaaksi. Äidin kanssa yhteyttä pidettiin ilman erityistä syytä ja sitä voisi kuvailla kaveriliseksi. Hyvää suhdetta tuki, että mahdolliset lapsuuden ajan riidat oli saatu sovittua.

“No äitin kanssa ollaan tosi läheisiä ja tosi paljon tekemisissä, että melkein joka päivä varmaan tota... ja se on enemmän semmosta, että ei tarvi tavallaan niinku kuulumisia vaihella vaan se voi sitte olla ihan turhistakin asioista jauhamista.” (H9)

“No tällä hetkellä meillä on hyvät välit...” (H8)

Muutaman tutkittavan kohdalla suhde nyt aikuisena oli hieman etäinen. Tutkittavat kuvailivat etäisempää suhdetta huonoilla lapsuuden muistoilla sekä oman lapsen kasvatukseen liittyvillä näkemyseroilla.

“No, ihan ok. Sekin on vähän, oon joutunut vähän äidin kanssa jostain asioista vääntään mielipideasioista ja semmosista näkökulma asioista lapsen kasvatukseen, kun itse nyt vanhemmuutta harjoittelen niin sillain. Niin vähän se on kans huonontunut, muttei mitenkään pahasti, et ihan hyvät ne on onneks äitiin. Ja ylipäätensä niinku molempiin.” (H4)

“No, sekin on tota läheinen ja kaipaen mut että ei välttämättä niin semmonen, semmonen kun sitten iskään että sitä en nyt voi sanoa että nyt ois katkeroitunu tai varsinkaan et kannattais mut et ehkä hieman niinku on semmonen vähän kylmempi...” (H7)

Tutkittavat kuvailivat suhdetta hyväksi jo ennen eroa ja vuoroasumisen aikana, joten oli odottavissa, että suhde jatkuu hyvänä myös aikuisena. Vuoroasuminen on mahdollistanut suhteen molempiin vanhempiin, joka ei välttämättä olisi toteutunut toisenlaisessa asumisjärjestelyssä.

“... vuoroasuminen on kuitenkin mun mielestä mahdollistanut sen, että mulla pysy suhde molempiin... Koen sen kuitenkin, että se on mahdollistanut se vuoroasuminen sen, että mulla on molemmat vanhemmat ja ovat edelleen elämässä mukana. Jos tilanne olis ollut jo lapsuudessa se, että vaikka toinen vanhemmista ei olis halunnut osallistuu niin, niin en mä usko, että meillä olis tämmöst suhdetta olemassa. Tai tätähän siinä on rakennettu jo silloin aikanaan, että ois suhde molempiin.” (H2)

Vanhemman ja lapsen hyvä ja läheinen suhde vuoroasumisen aikana kantaa aikuisuuteen saakka, joka selittyy osaksi aineiston perusteella myös turvallisella kasvu-ympäristöllä ja vanhempien huolenpidolla.

Vuoroasumisen merkitys lapsen ja vanhemman suhteelle

Vuoroasumisen merkitys vanhemman ja lapsen suhteelle lapsuudesta aikuisuuteen koettiin positiivisena. Tutkittavat näkivät vuoroasumisessa sekä myönteisiä että kielteisiä tekijöitä, kuitenkin vastauksissa korostuivat myönteiset puolet. Myönteisiksi tekijöiksi tutkittavat kuvailivat yhteisen ajan vanhemman kanssa, tunteen vanhemman välittämisestä, molempien vanhempien tasapuolisen huomion sekä arjen jakamisen heidän kanssaan. Tutkittavat pitivät tärkeänä mahdollisuutta luoda suhde kumpaankin vanhempaan ja tehdä heidän kanssaan yhteiseen mielenkiintoon liittyviä asioita. Vuoroasuminen mahdollisti ajan viettämisen kahdestaan vanhemman kanssa, mikä syvensi suhdetta entisestään. Suhde vanhempiin pysyi tasavertaisena, koska vanhemmat jakoivat arjen keskenään. Vuoroasuminen velvoitti kummankin vanhemman ottamaan vastuuta lapsen kasvatuksesta ja toisaalta mahdollisti kummallekin vanhemmalle tasavertaisen vanhemmuuden. Asiaa voi tarkastella myös lapsen näkökulmasta. Vuoroasuminen mahdollisti ja toisaalta velvoitti arjen viettäminen molempien vanhempien kanssa.

”Hyviin puoliin mä sanoisin sen, että siinä pääsee... tai pääsee ja pääsee, mutta siinä alkaa luomaan erilaista tunnesidettä molempiin vanhempiin hyvällä tapaa, että mä... mä otan nyt tähän vertailuun sen, että miten mä koen et kun vanhemmat on asunu yhdessä, niin mä oon tukeutunu enemmän äitiin ja keskustellu enemmän äidin kanssa, mutta sitte taas kun on asunu vuoroviikoin niin siihen on päässy niikun isään tutustuun omasta mielestäni erilailla ja samoin myös äitiin erilailla.” (H5)

”Kyllä mä uskoisin, et sillä on. Koska tosiaan meidän niinku sanoinkin meidän isä saattaa olla tietyllä tapaa sellainen etäinen mörrimöykky niin, niin kyllä se sillai vahvistaa kun saat sitten olla ihan kahden ja siinä ei oo minkäälaisia tietynlaisia häiriötekijöitä ja tämmöisiä. Ja sitten tietyllä tapaa, kun vaikka ootkin äidillä niin siellä on se toinen sisarus niin silläkin saattaa olla omia kavereita ja muita niin sä saat olla kaksin äidinkin kanssa. Niin kyllä se ihan mun mielestä vahvistaa.” (H4)

”Mä kyl ainakin koen et yksi syy siihen et on hyvät molempiin niin, et ollut niinku vähän, jos sanoo näin radikaalisti se et on ollut pakko olla molempien kanssa ja tekemisissä.” (H1)

Tutkittavat nimesivät vanhemman ja lapsen suhdetta heikentäviä tekijöitä vuoroasumisessa. Näihin tutkittavat kuvailivat vanhemman ajan puutteen, vanhempien joustamattomuuden sekä vanhempien uudet puoliset. Haastateltavien mielestä vanhempien tulisi huomioida ajankäyttö esimerkiksi työn suhteen siten, että lapselle ja perheelle jää tarpeeksi aikaa. Vuoroasuvat pitivät tärkeänä, että

vanhemmat joustavat vuoroasumisen järjestelyissä tarpeen mukaan. Näitä tilanteita olivat esimerkiksi ne, kun lapsi halusi poiketa sovitusta vuoroviikosta ja mennäkin poikkeuksellisesti toiselle vanhemmalle.

“No mitä mä oon kokenu, mitä on ollu semmoisia hetkiä mitkä on heikentäny niin semmoset just, jos tulee ulkopuolinen isäpuoli tai äiti puoli tai semmonen niin ne on ollu ehkä semmosia mitkä on tosi vaikeita oli lapsena ymmärtää ja hyväksyä niin sitte sitä oli aika vihanen sille vanhemmalle että miks toit ton meille niinku...” (H6)

“No varmaan just se, jos sun vanhemmat ei pysty keskenään kommunikoimaan ollenkaan ja se on tikitilleen merkattu, että tuolla on vaihto ja lapsi ei pysty niiku menemään yhtään oman pään mukaan, jos vanhemmat ei voi joustaa niissä omissa ajoissaan.” (H8)

“Hmmm... no nyt mikä mulle tulee mieleen, minkä myös ite koin oli se, että kun äiti oli tosi paljon töissä, teki töitä ja että sitten sitä aikaa ei niinkun enää loppujen lopuksi ollu niin paljo sitten viettää aikaa yhdessä niin semmonen niinku että... miten sen niiku sanoo, että työ voi heikentää sitte sitä että... pitäis muistaa myös pitää huolta siitä, että niille lapsille ja perheelle jää sitä aikaa.” (H5)

Vuoroasuneet kuvasivat edellä vuoroasumista vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Lopputuloksena kaikki tutkittavat valitsisivat vuoroasumisen omalle lapselleen. Vuoroasumista perustettiin sillä, että lapsi saa olla tasapuolisesti molempien vanhempien kanssa ja luotua yhtä hyvät välit kumpaankin, joka ei välttämättä toteutu viikonloppuvanhemmuudessa.

“Kyllä mä kaikin keinoin taistelisin, et saisi yhteisasumisen. Ihan just et, että silloin ei vierantuisi omasta lapsestaan. Se niin kuin se riski siihen pienenee. Et jos näkee vain yhen viikonlopun kuukaudessa niin, riski siihen et se suhde ei pysykään niin lämpimänä niin se kasvaa koko ajan.” (H3)

Tärkeänä pidettiin oikeutta tasapuoliseen vanhemmuuteen, kuitenkin poissulkien tilanteet, joissa vanhemmalla on elämänhallintaan liittyviä haasteita.

“...Kyllä musta jotenkin tuntuis, ehkä jopa liian itsekkäältä ajatella, että minä ikään kuin omisin lapsen ja isä saa vain kaksi viikonloppua kuukaudessa. Kyllä mun mielestä se viikkoasuminen olis, koska silloin lapselle voidaan mahdollistaa, että on siis pystyy olemaan molempien vanhempien kanssa. Joo en siis poissulje. Toivon ettei käy sellasta. Et tietysti, jos eronneista toinen puolisko olisi esimerkiksi alkoholisti niin tai olisi väkivaltaisuutta niin sitten tottakai tilanne olis eri.” (H2)

Vuoroasuminen vaatii tutkittavien mielestä vanhempien asumista samalla paikakunnalla toteutuakseen parhaalla mahdollisella tavalla. Vuoroasumisen eväämistä toiselta vanhemmalta pidettiin itsekkäänä ratkaisuna ja toisaalta pelättiin liiallista uhriutumista otettaessa yksin vastuuta lapsista.

”...koska sitten mua pelottas että jos mä ottaisin niitä enemmän et sit ois sellaista uhriutumista tai jotenkin että ”mä teen kaikki näiden lasten eteen” ja jotenkin... ja sitten toinen on vähän niinku vapaamatkustaja siinä. Niin, en tiiä, varmaan...” (H6)

Tilanne saattaa myöhemmin päätyä vanhemman katkeroitumiseen ja etävanhemman syyttelemiseen vastuun välttelystä. Vauvaikäisten lasten kohdalla tutkittavat saattaisivat kääntyä ammattilaisten puoleen pohtiessaan vuoroasumisen soveltuvuutta lapselle.

”...miten noin pienen lapsen kanssa tekis... mä toivosin, että oltais niin hyvissä väleissä että vois kysyä lastenneuvojalta apua tai lastenvalvojalta, mikä se on mikä niistä asioista päättää, että jos noin pienen lapsen kanssa pitäis ruveta miettimään tuommosia asioita niin kyllä mä sitten haluaisin sitten joltakin viisaammalta mielipiteen mikä olis sen lapsen kannalta paras. Mutta kyllä mä ehtottomasti isommalle haluaisin sen vuoroasumisen.” (H8)

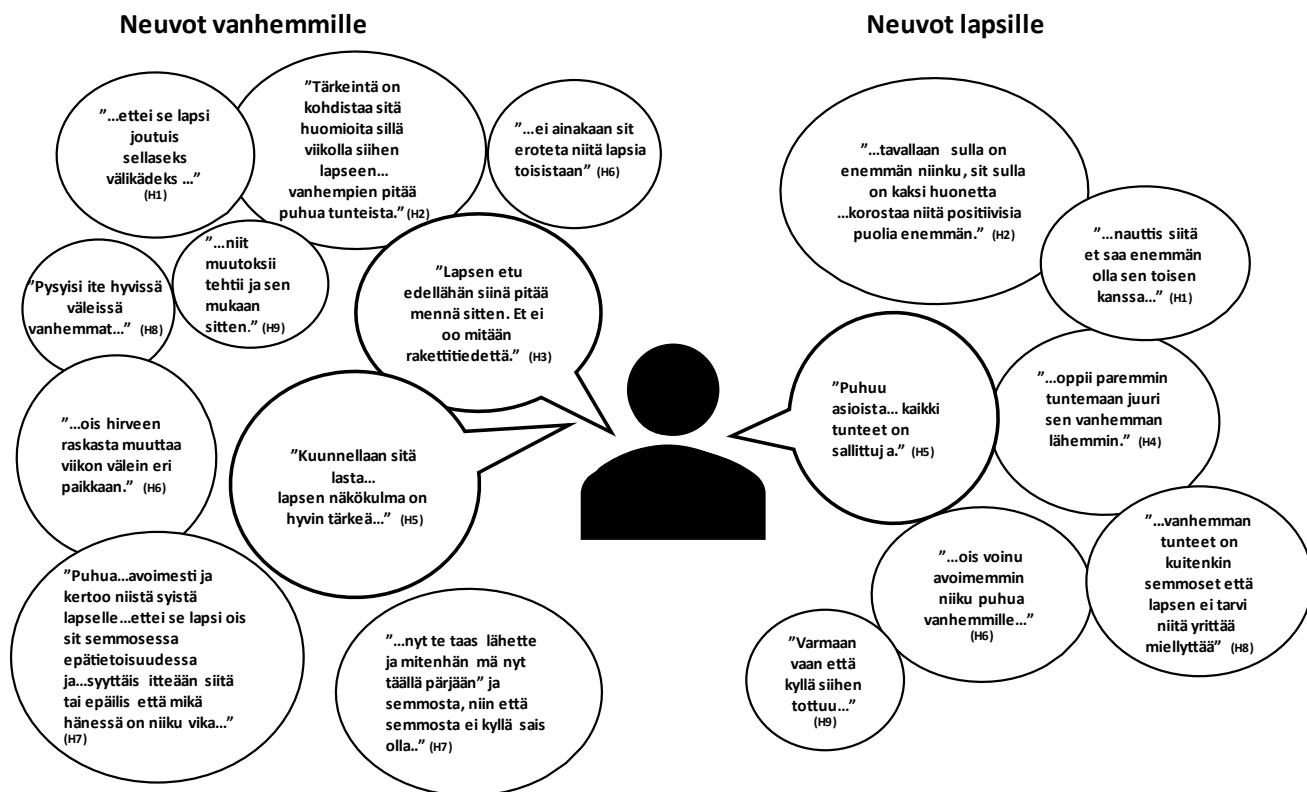
Tulosten perusteella mielenkiintoista oli se, että vaikka tutkittava koki vuoroasumisen raskaaksi itselleen lapsena eikä lähtisi aikuisena kahden kodin järjestykseen, valitsisi hän kaikesta huolimatta omalle lapselleen vuoroasumisen.

”No kyllä mä varmaan lähtisin tohon samaan tyyliin et sit oltais vuorotellen tai lapset ois vuorotellen et itseasiassa just tänään luin tommosen uutisen, missä vanhemmat vaihto kotia ja lapset asu aina siinä samassa paikassa niin mä mietin siinä ja vähän nauroin, että apua, et oonko mä itsekäs kun mä ajattelen et mä en ikinä lähtis tohon enää uudestaan että mä en tekis sitä enää vanhempana et mä vaihtaisin kotia koska mä oon koko lapsuuteni sitä tehny et mä en koe sitä mitenkään traumaattiseksi itselle niiku lapsena niin mä olisin valmis kyllä tekemään tai et jos ois pakko tai tarve tai niin mä koen et se ois sille lapsellekin paras et hän sit sais mennä.” (H7)

Tämä kertoo vuoroasumisen haasteellisuudesta, mutta mahdollisesti kuitenkin vielä sen suuremmasta positiivisesta vaikutuksesta.

3.3 Onnistuneen vuoroasumisen edellytykset

Tutkittavia pyydettiin oman kokemuksensa perusteella antamaan neuvoja vuoroasumisesta suunnitteleville vanhemmille sekä vuoroasuille lapsille. Neuvot on esitetty tiivistetysti kuviossa 2.

Kuvio 2. Neuvot onnistuneeseen vuoroasumiseen

Neuvot vanhemmille

Vanhempia ohjeistettiin huomioimaan seuraavanlaisia tekijöitä saavuttaakseen mahdollisimman onnistunut vuoroasuminen. Yhtenä tärkeimpänä neuvona tutkittavat korostivat vanhemmille annetuista neuvoista lapsen ehdoilla etenemistä niin, että lapsen hyvinvointi turvataan ja arki jatkuu mahdollisimman pienillä muutoksilla. Tämän lisäksi lapsen ajatuksia tulee kuulla ja ottaa huomioon hänen mielipiteensä häntä koskevassa päätöksenteossa. Lapsen kanssa keskustellaan vuoroasumiseen liittyvistä järjestelyistä ja hänen esittämänsä muutosideat huomioidaan ja tarvittaessa toteutetaan.

Tunteista puhumista pidettiin tärkeänä, jotta lapsi ymmärtää, että vanhempien ärtymys tai suru ei johdu lapsesta itsestään, vaan muista syistä. Vanhemmat voivat kertoa erosta huomioiden lapsen ikätason, jotta vältetään tilanteelta, missä lapsi syyllistää itseään tapahtuneesta. Vanhempien tulee pysyä aikuisena tunteidensa kanssa ja huolehtia siitä, että lapsen ei tarvitse kantaa huolta asioista, jotka eivät hänelle kuulu.

"... isä hoiti niin hienosti sen että kun me mentiin, vaihettiin kotia niin se ei jäänyt niiku siihen itkemään tai mitenkään että "voi voi kun te nyt lähette" tai tälleen, sit mä koen että äiti välillä että siitä tuli hirveen syyllinen olo lapsena vakka ittelläkin oli niiku ikävä tunne, mutta sitten vaan että "nyt te taas lähette ja mitenhän mä nyt täällä pärjään" ja semmosta, niin että semmosta ei kyllä sais olla että vaikka se tuntuiski siltä niin minusta aikuisen pitäis pystyä niiku se jotenki plokkaamaan pois, että koska se on muutenki niille lapsille vaikeeta..." (H6)

Lapsen ei tarvitse kannatella vanhempiaan ja ottaa liikaa vastuuta varhaisessa vaiheessa esimerkiksi perheen raha-asioista. Tutkittavat mainitsivat juhlapyhien viettämisen aiheuttaneen itselleen syyllisyyden tunteita, koska eivät voineet olla kahdessa kodissa samaan aikaan.

Neuvoissa mainittiin vanhempien yhteistyön merkitys. Jos vanhemmat pystyvät kommunikoimaan riittävän hyvin, vältetään tilanteelta, missä lapsi toimii vanhempien viestien välittäjänä. Tutkittavien mukaan vanhempien on hyvä ymmärtää viikkoasumisen kuormittavuus lapsen kannalta. Lapsi voi kokea kuormittavana jatkuvan kodin vaihtamisen sekä tavaroista huolehtimisen ja lisäksi viikoittaiset eronhetket vanhemmista.

"...mua ärsytti itseeni todella paljon se vaihtopäivä ja tota... niin, se vaihtopäivä oli mulle ittelleni semmonen tosi raskas..." (H5)

"... välillä kuitenkin ärsytti, kun joku tavara oli jäänyt toisen vanhemman luo kun kaikkea ei voi raahata mukanaan. Jatkuva matkalaukku-elämä kyllästytti ja ajattelen välillä edelleenkin sitä miten helppoa elämä on nyt kun kaikki tavarat on samassa paikassa eikä tarvi ennalta pohtia mitä ensi viikolla aikoo pukea päälleen." (H7)

Näiden lisäksi mainittiin riittävä huomion osoittaminen lapselle yhdessä ollessa. Vuoroasumisen tulee olla rakenteeltaan selkeä, jotta lapsi esimerkiksi tietää, milloin kodin vaihto tapahtuu. Vanhempien tulee olla tarvittaessa joustavia, esimerkiksi muuttamalla lapsen toiveesta asumisjärjestelyä.

"...se oli must kyl tärkeetä et mua sit myös kuultiin että...ja niit muutoksii tehtii ja sen mukaan sitten..." (H9)

Tutkittavat ehdottavat vanhemmille, että sisarukset saavat olla yhdessä niin, että he noudattavat samaa rytmiä kotien vaihdossa.

”...myös yks vinkki vanhemmille et ei ainakaan sit eroteta niitä lapsia toisistaan... juu, oon semmosenkin kuullu tapauksen et lapset laitettiin aina vuoroviikoin eri vanhemmille.” (H7)

Ydinperheen yhteistä ajanviettoa toivotaan eron jälkeenkin, koska näitä muistoja pidetään tärkeinä.

Neuvot lapsille

Lapsia ohjeistettiin huomioimaan seuraavanlaisia tekijöitä selvitäkseen mahdollisimman hyvin vuoroasumisessa. Lapsille annettavista neuvoista tärkeimmäksi osoittautuu se, että lapsi uskaltaa puhua ajatuksistaan, tunteistaan sekä kertoa mielipiteitään itseensä liittyvissä asioissa. Tulokset osoittavat, että lapsi harkitsee ja pohtii sanomisiaan, jotta vanhemmat eivät pahoittaisi mieltään eivätkä riitelisi keskenään. Tämän seurauksena lapsi saattaa jättää asioita mainitsematta vanhemmilleen. Tutkittavat neuvoivat lasta olemaan oma itsensä pyrkimättä miellyttämään vanhempiaan.

”Kyllä siinä kannattaa muistaa se, että niinku et, vaikka meillä tulisikin sellainen mieli, että niinku et ei haluis lähteä niin johonkin niin, sitä ei pidä ikinä sanoa ääneen. Vaikka itselle ei sellaista tullut niin äiteekin sitä jaksoi toittottaa, et jos näin on niin älkää sanoko sitä ääneen, koska siitä voi sitten tulla sellanen mielikuva, ettei halua mennä sinne vaikka se oliskin ihan hetkellinen ja just nyt ei haluis lähteä.” (H3)

”... ehkä semmonen että ois voinu avoimemmin niiku puhua vanhemmille, että tuntu, että ei kehannu oikein olla sitte vaivaksi, että ois vaan pitäny olla vaivaksi ja sanoo että voinko nytten tehdä tälleen tai olla täällä tai ehkä sitä vähän liian orjallisesti välillä sitte noudatettiin esimerkiksi tai ei uskaltanu sanoo koska pelkäs, että pahottaa toisen mielen, sillee...” (H6)

Tutkittavien neuvoissa tuli esille, että lapsen tulee puhua tunteista ja ymmärtää, että kaikki tunteet ovat sallittuja. Tunteista puhuminen helpottaa ja silloin vanhemmat voivat auttaa ja tukea haastavissa tilanteissa. Tilanne voi olla esimerkiksi se, että lapsi puhuu kokemastaan ikävästä toista vanhempaa kohtaan. Positiivista näkökulmaa korostetaan saamalla kaksin verroin asioita, esimerkiksi kaksi huonetta tai tuplasti ystäviä. Kotien vaihtuminen tuo vaihtelua arkeen, joka voidaan

kokea virkistävänä. Tutkittavat korostivat lapsille annettavissa neuvoissa mahdollisuutta tutustua lähemmin molempiin vanhempiin ja vanhemman jakamattomasta huomiosta nauttimista.

4 POHDINTA

Tässä laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää tutkittavien kokemusta siitä, miten vuoroasuminen on vaikuttanut heidän ja heidän vanhempiansa väliseen suhteeseen. Tutkittavien kokemusten perusteella pyrittiin kuvaamaan tutkittavien suhdetta vanhempiin sekä lapsena että aikuisena. Tämän lisäksi tutkimuksessa selvitettiin vuoroasuneiden käsityksiä onnistuneen vuoroasumisen edellytyksistä vanhemmille ja vuoroasuville lapsille.

4.1 Lapsen etu

Tutkimuksemme tuloksissa piirtyy kuva vuoroasumisesta asumisjärjestelyinä, jossa korostuu mahdollisuus vanhempien tasapuoliseen tapaamiseen ja arjen jakamiseen heidän kanssaan. Tulosten mukaan vuoroasuminen luo lapselle tunteen vanhemman välittämisestä sekä suhteen säilymisestä molempiin vanhempiin erosta huolimatta. Tulokset ovat yhteneväisiä Haugenin (2010), Campon ym. (2012) sekä Linnavuoren ja Stenvallin (2020) tutkimustulosten kanssa, joissa korostuu myös tasapuolisuus vanhempien kesken ja lapsen mahdollisuus tavata molempia vanhempia yhtä paljon. Tutkittavamme pitivät vuoroasumisen yhtenä etuna vanhempien jakamatonta huomiota ja kuten Bermanin (2015, 134) tutkimuksessa, tunnetta siitä, että vanhempi oli juuri heitä varten. Jakamaton huomio oli tutkittaviemme mukaan mahdollista, koska vanhempi oli aktiivisemmin läsnä ollessaan yksin vastuussa heistä.

Lapsen edun toteutumisen tärkeys nousi esille yhtenä merkittävänä ohjeena vanhemmille. Lapsen edulla tutkittavat tarkoittivat lapsen kuulemista vuoroasumisesta suunniteltaessa sekä lapsen mukaan ottamista päätöksenteossa. Tutkittavat olivat olleet hyvin nuoria vanhempien eron tapahtuessa, joten he kokivat päätöksen olleen vanhempien. Iän karttuessa heidän mielipiteitään otettiin paremmin huomioon ja tarvittaessa tehtiin muutoksia esimerkiksi vuoroasumisen

järjestelyihin. Myös Kitterødin ja Lidénin (2020) tutkimuksessa nuoret toivoivat enemmän joustoa ja päätösvaltaa itselleen, varsinkin iän karttuessa.

Tutkimuksessamme korostui, lapsen edun lisäksi, toive lapsen tarpeiden asettamisesta vanhemman tarpeiden edelle. Aiempien tutkimusten mukaan vanhemmat ovat herkkiä lasten tarpeille esimerkiksi joustamalla sovitusta tapaamisista (Haugen 2010, 114) sekä järjestelemällä omia töitään siten, että lapsiviikolla heillä on enemmän aikaa olla yhdessä lapsen kanssa (Berman 2015, 134). Näiden tutkimusten mukaan vanhemmat siis pyrkisivät huomiomaan lapsen ollessaan vastuussa hänestä ja asettamaan lapsen tarpeet etusijalle.

4.2 Vanhemman ja lapsen suhde

Tutkittavat kertoivat suhteen vanhempiin olleen hyvä jo ennen eroa. Vain muutama poikkeus oli, ja niissä suhteen kerrottiin parantuneen vuoroasumisen aikana. Myös aiempien tutkimusten mukaan (Kitterød & Wiik 2017, 562; Poortman 2018; Vanhache ym. 2013, 153) vuoroasumisen onnistumiseen vaikutti oleellisesti suhteen laatu ennen eroa. Varsinkin suhde isään nähtiin merkittävänä edellä mainituissa tutkimuksissa. Tutkittavat kuvailivat isiä rennoiksi, joiden kanssa keskusteltiin arkeen ja käytäntöön liittyvistä asioista. Äitejä pidettiin helposti lähestyttävänä, myötätuntoisina, avoimina sekä sosiaalisina, joille kerrottiin mieluummin henkilökohtaisista asioista kuin isille. Isien merkitys henkilökohtaisten asioiden kuuntelijana kasvaa kuitenkin vuoroasumisessa, sillä aiemmat tutkimustulokset osoittavat vuoroasujien pystyvän puhumaan isiensä kanssa paremmin kuin molempien vanhempiensa kanssa asuvien lasten (Bjarnason & Arnason 2011, 883–884).

Samassa tutkimuksessa (Bjarnason & Arnason 2011, 874) pääteltiin vuoroasuvien lasten isien viettävän lastensa kanssa kaksinkertaisesti enemmän aikaa kuin ehjien perheiden isien. Vanhempien kanssa vietettiin arkea eri tavoin. Tutkimuksessamme ilmeni, että isät viettivät usein aktiivista aikaa lastensa kanssa esimerkiksi retkeillen ja harrastaen, kun taas äitien kanssa vietetty aika painottui

arkisiin puuhiin, leipomiseen ja kodinhoitoon. Samankaltaisia tutkimustuloksia oli nähtävissä Bermanin (2015) ja Linnavuoren (2007) tutkimuksissa, joissa korostui isän kanssa vietetty aktiivinen ajankäyttö muun muassa liikuntaharrastusten parissa. Nämä tulokset tuovat vahvistusta erityisesti isien rooliin vuoroasumisen etuja tarkasteltaessa, jossa isät muun muassa järjestivät aktiivista toimintaa arjessa. Linnavuoren (2007, 135, 137–139) tutkimuksessa sekä tässä tutkimuksessa äidin puoleen käännyttiin kuitenkin kaikkein tärkeimmissä ja henkilökohtaisimmissa asioissa. Äiti koettiin psyykkisenä turvan antajana.

Tutkittavien kertoman mukaan suhdetta vanhempiin pidettiin pääsääntöisesti hyvänä. Tutkimuksessa ilmeni kuitenkin, että lapsi harkitsee ja pohtii sanomisiaan tarkkaan vanhemmilleen välttyäkseen vanhempien mielen pahoittamiselta tai vanhempien keskinäisiltä riidoilta. Tämän seurauksena lapsi saattaa jopa jättää asioita mainitsematta. Tuloksemme osoittivat lapsen vahvaa lojaalisuutta vanhempaa kohtaan, kuten Kitterødin ja Lidénin (2020, 9–11) tutkimuksessa, jossa lasten ja nuorten oli vaikea ilmaista mielipiteitään pelätessään pahoittavansa vanhemman mielen. Kuitenkin tutkittaviemme yksi tärkeimmistä ohjeista lapsille oli olla oma itsensä ja tuoda mielipiteitään esille rohkeasti pyrkimättä miellyttämään vanhempiaan. Ristiriitaisuus mielipiteiden esilletuomisessa näkyi tutkimuksessamme siinä, että tutkittavat korostivat mielipiteiden esilletuomisen tärkeyttä, mutta toisaalta kielsivät itseään olemasta täysin rehellisiä mielipiteissään, jotta eivät pahoittaisi vanhemman mieltä. Sama ristiriitaisuus oli nähtävissä myös edellä mainitussa Kitterødin ja Lidénin (2020, 9–11) tutkimuksessa, jossa tutkittavat neuvoivat muita nuoria miettimään omaa parastaan huolimatta vanhempien ajatuksista, mutta kuitenkin itse puhuivat vanhempien tunteista.

Aiemmat tutkimustulokset tukevat vahvasti tutkimuksemme tuloksia vanhemman ja lapsen suhteesta. Vuoroasuminen nähdään hyvänä ratkaisuna eron jälkeen, koska se mahdollistaa vakaan suhteen molempiin vanhempiin sekä heidän mukanaolonsa lasten elämässä aikuisuuteen saakka. (Linnavuori & Stenvall 2020, 7–15; Vanassche ym. 2013, 153.) Vuoroasumisen on todettu myös lisäävän lapsen hyvinvointia (Bergström ym. 2017; Bjarnason & Arnarsson 2011; Linnavuori 2020, 16; Låftman, Bergström, Modin ja Östberg 2014; Vanassche ym. 2013,

154). Tutkittavillamme oli vuoroasumisesta pääosin positiivisia kokemuksia ja Linnavuoren ja Stenvallin (2020, 16) tutkimuksen tapaan valitsisivat vuoroasumisen myös omille lapsilleen eron sattuessa.

Aikuisilla tutkittavilla on elettyä elämää ja sen tuomaa kokemusta merkittävästi enemmän kuin pienellä lapsella. Elämäkokemuksen myötä heillä on mahdollisuus tarkastella asioita laajemmin ja sen myötä kriittisemmin. Aikuisella on valmiuksia pohtia ja jäsentää lapsuuden kokemuksia ja enemmän uskallusta arvioida niitä kuin lapsena. Tutkittavien omat parisuhteet ja perheet saattavat antaa perspektiiviä nähdä lapsuuden perhe uudella tavalla. Lapsuuden tapahtumia ja muistoja voidaan aikuisena tarkastella erilaisten kontekstien avulla. (Itäpuisto 2005, 62.) Linnavuoren ja Stenvallin (2020) tutkimustuloksissa, samoin kuin tutkimuksessamme, lapsuuden vuoroasuminen muistettiin lähtökohtaisesti hyvänä vaihtoehtona.

4.3 Luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta tarkastellaan kyseisen tutkimuksen antamissa raameissa ja huomioiden, millaisia laadullisia menetelmiä tutkimuksessa on käytetty (Aaltio & Puusa 2020, 170). Tutkimuksessamme aineistoa kerättiin teemahaastattelun avulla ja aineisto analysoitiin temaattisen analyysin tavoin (Braun & Clarke 2006, 78). Tutkimuksessamme luotettavuutta on pyritty lisäämään mahdollisimman yksityiskohtaisella analyysillä ja teemoittelun kuvaamisella. Temaattisen analyysin avulla voidaan tuottaa rikasta, yksityiskohtaista sekä monitahoista tutkimustietoa (Braun & Clarke 2006, 78). Lisäksi tulosten luotettavuutta on lisätty hyödyntämällä alkuperäisiä aineistokatkelmia haastattelulitteraateista. Aikaisemmat samankaltaiset tutkimustulokset vahvistavat osaltaan tutkimuksemme tuloksia (Kananen 2017, 179).

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee huomioida puolueettomuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119) sekä tutkimustulosten riippumattomuus satunnaisista ja epäolennaisista tekijöistä (Aaltio & Puusa 2020, 170). Tutkijoina meidän

tulee ottaa huomioon omat henkilökohtaiset ominaisuutemme, joilla voi olla vaikutuksia siihen, miten kuulemme ja teemme havaintoja tutkittavista. Huomi-
oonotettavia ominaisuuksia ovat muun muassa henkilökohtaiset elämänkoke-
muksemme, työhistoria, kokemukset erolasten ja perheiden kohtaamisesta, ikä
sekä sukupuoli. Tutkimuksessa tutkijan refleктоiva ote korostuu, jotta mahdolli-
set ennakkokäsitykset eivät pääsisi vaikuttamaan lopputulokseen (Aaltio &
Puusa 2020, 174–175). Aineistolähtöisestä toteuttamisesta ja refleктоivasta ot-
teesta huolimatta täytyy hyväksyä se, että tutkijan aikaisemmat tiedot ja koke-
mukset vaikuttavat aina jollain tavalla tutkimuksen tekoon ja tuloksiin (Tuomi &
Sarajärvi 2018, 159–160).

Tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa asiaa voidaan lähestyä triangu-
laatio-käsitteen avulla. Pattonin (2014, 560) mukaan triangulaatio vahvistaa tut-
kimuksen luotettavuutta, koska tutkimusta lähestytään tällöin useasta eri näkö-
kulmasta. Tutkimuksessamme olemme tutkijoina työskennelleet etäyhteyden
avulla tiiviissä vuorovaikutuksessa, tällöin voidaan puhua tutkijatriangulaati-
osta (Aaltio & Puusa 2020, 177; Patton 2014, 560). Aaltion ja Puusan (2020, 179)
mukaan useamman tutkijan kesken käyty kokemusten jakaminen, pohtiminen ja
refleктоinti sekä yhdessä että erikseen saattaa parantaa tutkimuksen laatua.
Koska tutkittavien vastaukset perustuivat lapsuuden osalta laajasti muistinvarai-
seen tietoon, luotettavuutta on syytä arvioida tarkasti. Tutkijatriangulaatio osal-
taan vahvistaa tämän tiedon luotettavuutta, sillä olemme voineet yhdessä arvi-
oida tiedon tulkinnallisuutta, ymmärrettävyyttä ja yleistettävyyttä (Patton 2014,
560).

Tutkittavien otanta oli pieni (yhdeksän tutkittavaa), joten tutkimuksella ei
pyrityt yleistettävyyteen. Vahvojen tulkintojen tekeminen näin pienestä aineis-
tosta ei ole mielekäästä. Tulokset kuitenkin antavat viiteen siitä, että vuoroasumi-
nen vahvistaa vanhemman ja lapsen suhdetta vanhempien eron jälkeen aikui-
suuteen saakka. Tutkimuksemme mahdollisena rajoitteena voidaan pitää pa-
luuta tutkittavien lapsuusmuistoihin. Aikuinen ei välttämättä muista lapsuuden-
kokemuksia tarpeeksi tarkasti tai muistot ovat liian värittyneitä ja ruusuisia.
Tämä voi johtaa siihen, että lapsuuden tapahtumien kuvauksia ei pidetä riittävän

luotettavina. (Itäpuisto 2005, 62.) Toisaalta Laitalan ja Puurosen (2016, 244) sekä Fingerroosin ja Peltosen (2006, 8) mielestä tapahtumien omakohtaista kertomista voidaan pitää kuitenkin luotettavana tietona, koska se on tutkittavan omaa kokemusta. Muistitiedossa on myös inhimillinen piirre, jossa ihminen ikään kuin valitsee sen, mitä haluaa muistella ja toisaalta ei välttämättä muistakaan kaikkea, vaikka haluaisi (Laitala & Puuronen 2016, 244). Sillanpään (2017) mukaan ei ole mielekästä keskittyä siihen, miten ”oikeita” haastateltavien muistot ovat. Samaa aihetta käsittelee myös Portelli (2006, 55), joka mainitsee muistitiedon keskittävän tarkan kuvauksen sijaan tapahtumien merkityksiin. Tutkimuksessamme tarkoituksena oli tavoittaa vuoroasumisen merkitys vanhempi-lapsisuhteelle.

Otantaan valikoitui tutkittavia, joilla oli pääsääntöisesti myönteisiä kokemuksia vuoroasumisesta. Suuremmalla ja sattumanvaraisella otannalla saavutettaisiin mahdollisesti tutkittavia, joiden kokemukset voisivat olla kielteisiä tai jopa negatiivisia. Tämä voisi laajentaa saatuja tutkimustuloksiamme. Aiheen sensitivisyyden vuoksi toisenlainen tutkimusmenetelmä, esimerkiksi kysely tai kirjoitelma voisi tuoda toisenlaista tutkimustietoa. Siinä tutkittava voi jakaa kokemuksiaan ilman läsnä olevaa vuorovaikutusta tutkijaan, jolloin arkojen asioiden jakaminen saattaa olla helpompaa.

Tutkimustilanteeseen pyrittiin luomaan turvallinen ja avoin ilmapiiri, jolla saavutettaisiin luotettava haastatteluyhteys. Puhelinhaastattelu ei mahdollista kehonkieleen liittyvien seikkojen tulkintaa samalla tavalla kuin kasvokkain käytävässä haastattelussa, koska näköyhteyttä ei ole. Osalle haastateltavista puhelinhaastattelu saattoi tuntua luonnollisemmalta, koska tutkija ei ollut fyysisesti läsnä (Kananen 2017, 115).

Tästä tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, jossa tehdään perheiden kanssa tiivistä yhteistyötä ja kohdataan enenevässä määrin perheitä, joissa pohditaan vuoroasumista tai siinä olemista. Tämän tutkimustiedon perusteella vanhemmat saavat vahvistusta siitä, että vuoroasuminen tukee vanhemman ja lapsen suhdetta. Tällä saattaa olla merkitystä heidän päätöksenteossaan eron aikana. Vuoroasuminen näyttäisi tutkimuksen

mukaan edistävän positiivisella tavalla lapsen suhdetta kumpaankin vanhempaansa. Lasten säännöllinen ajan viettäminen vanhemman kanssa heijastui intensiivisenä ja läsnä olevana vuorovaikutuksena. Tämän lisäksi vanhemmat saavat tutkittavien kuvailuista konkreettisia käytännön neuvoja siihen, mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät vanhemman ja lapsen suhdetta vuoroasumisen aikana.

4.4 Käytännön johtopäätökset ja jatkotutkimushaasteet

Yhä useammat perheet valitsevat vuoroasumisen, minkä vuoksi olisi tarkoituksenmukaista tutkia siihen liittyviä ilmiöitä sekä tuottaa uutta ja tarpeellista tutkimustietoa. Tulosten perusteella pohdimme isän roolia vuoroasumisessa. Isien rooli näyttäytyi aktiivisuuden lisäksi myös tasapuolisena äitien kanssa. Kokemuksemme perusteella esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ydinperheissä asuvat äidit huolehtivat pääsääntöisesti lapsen liittyvistä asioista. Isien rooli näyttäytyi passiivisempänä. Tuoko vuoroasuminen isille enemmän vastuuta ja tasapuolisempaa vanhemmuutta, koska he ovat vuoroviikkoina yksin vastuussa lapsesta? Tulosten perusteella vuoroasuminen ja vanhemman ja lapsen suhde näyttäytyi mielestämme odotettua positiivisemmin. Kasvatusalan ammattilaisina olemme kuitenkin kohdanneet myös haasteita lasten vuoroasumisessa. Esimerkiksi silloin, kun äidin ja isän luona toimitaan hyvin eri säännöin ja periaattein. Tämä voi näkyä työssämme esimerkiksi lapsen levottomuutena ja rajojen hakemisena tai toisaalta lapsen vetäytymisenä omiin oloihinsa.

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tutkia, tukisiko vuoroasuminen vanhemman ja lapsen suhdetta erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla. Miten vaihtuva arki kahden kodin välillä vaikuttaa lapseen, jolle selkeä ja johdonmukainen struktuuri on tärkeä? Toisena jatkotutkimusaiheena esitetään vanhemman kokemuksia vuoroasumisen vaikutuksista vanhemman ja lapsen suhteelle.

Vanhempien näkökulma ja syyt siihen, miksi vuoroasumiseen on päädytty. Millaiset valinnat ovat vanhempien päätösten taustalla? Kohtaavatko vuoroasuneiden lasten ja vanhempien kokemukset?

LÄHTEET

Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. Tallinna. 177–188.

Autonen-Vaaraniemi, L. 2018. Vanhempien riidat vuoroasuvien lasten näkökulmasta. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. (toim.) Monen kodin lapset. Gaudeamus Oy. Tallinna. 52–73.

Autonen-Vaaraniemi, L. & Forsberg, H. 2015. Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 (5), 447–456.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129940/yp1505_autonen-vaaraniemi.pdf?sequence=1

Bengtson V. 2014. The life course perspective applied to families over time. 469–503. [The Life Course Perspective Applied to Families Ov.pdf](#)

Bergström, M., Fransson, E., Fabian, H., Hjern, A., Sarkadi, A. & Salari, R. 2017. Preschool children living in joint custody arrangements show less psychological symptoms than those living mostly or only with one parent. *Acta Pædiatrica*. <https://doi.org/10.1111/apa.14004>

Berman, R. & Daneback, K., 2020. Children in dual-residence arrangements. Literature review. *Journal of Family Studies*. 1-18.

<https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/13229400.2020.1838317>

Berman, R. 2015. (Re)doing parent-child relationships in dual residence arrangements: Swedish children's narratives about changing relations post-separation. Article in *Zeitschrift fur Familienforschung*. 123-140. <https://www.researchgate.net/publication/314959012>

Bjarnason, T. & Arnarsson, A. 2011. Joint physical custody and communication with parents. A cross-national study of children in 36 western countries. *Journal of Comparative Family Studies*, Vol. 42, No. 6 (2011), 871-890.

Braun, V. & Clarke, V. 2006. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. (3), 77–101.

Campo, M., Fehlberg, B., Millward, C. & Carson, R. 2012. Shared parenting time in Australia. Exploring children's views. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 34 (3), 295–313.

Erkkilä R. 2011. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. 2011. Kokemuksen tutkimus. Juvenes Print. Tampere.

Fingerroos O. & Peltonen U-M. 2006. Muistitieto ja tutkimus. Teoksessa Fingerroos O., Haanpää R., Heimo A. & Peltonen U-M. (toim.) Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä. Hakapaino Oy. Helsinki. 7-24.

Fransson, E., Sarkadi, A., Hjern, A. & Bergström, M. 2016. Why should they live more with one of us when they are children to us both? Parents' motives for practicing equal joint physical custody for children aged 0-4. *Children and Youth Services Review*, 66, 154-160. <https://www.sciencedirect.com/science/journal/01907409>

Haugen, G.M.D. 2010. Children's perspectives on everyday experiences of shared residence. Time, emotions and agency dilemmas. Norwegian Centre for Child Research, Trondheim, Norway. *Children & Society volume, 24*, 112-122. [DOI:10.1111/j.1099-0860.2008.00198.x](https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2008.00198.x)

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Otava Kirjapaino Oy. Keuruu.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY-yhtymä. Tallinna.

Horstman, H., Hays, A. & Maliski, R. 2016. Parent-child interaction. Haettu 23.1.2021 osoitteesta [PCInteractionEncyclopediaEntry.pdf](#)

Huhtinen, A-M. & Tuominen J. 2020. Fenomenologia. Ihmisten kokemukset tutkimuksen kohteena. Teoksessa Puusa A. & Juuti P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. Tallinna. 296-307.

Huotelin, H. 1996. Menetelmällisiä lähtökohtia elämäkertatutkimukseen. Teoksessa Antikainen, A. & Huotelin, H. (toim.) Oppiminen ja elämänhistoria. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. 13-40.

Ikonen, H-M. 2017. Puhelinhaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino. Tampere. 270-286.

Itäpuisto, M. 2005. Kokemuksia alkoholiongelmiaisten vanhempien kanssa eläytystä lapsuudesta. Kuopion yliopisto. Väitöskirja. Kopijyvä. Jyväskylä.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa A. & Juuti P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. Tallinna. 9–19.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Suomen Yliopistopaino Oy -Juvenes Print.

Kitterød, R.H. & Lidén, H. 2020. Children in dual-residence arrangements: Exploring discourses of fairness and children's best interest in Norway. Institute for Social Research, Oslo, Norway. *Children & Society*, 2020;00: 1-14. [Children in dual-residence arrangements: Exploring discourses of fairness and children's best interest in Norway - information for practice \(nyu.edu\)](#)

Kitterød, R.H. & Wiik, K.A. 2017. Shared residence among parents living apart in Norway. *Family Court Review*, Vol 55 (4), 556–571.

Korkiakangas, P. 1996. Muistoista rakentuva lapsuus. Agraarinen perintö lapsuuden työnteon ja leikkien muistelussa. Vammalan Kirjapaino Oy. Vammala.

Kuula A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Laine, T. 2018. Miten kokemuksia voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. E-kirja. PS-kustannus. 25–42.

Laitala, M. & Puuronen, V. 2016. Yhteiskunnan tahra? Koulukotien kasvattien vaietut kokemukset. Juvenes Print Oy. Tampere.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Lapsenhuoltolaki. Haettu 12.12.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190190>

Linnavuori, H. & Stenvall, E. 2020. Lasten ja nuorten aikuisten kokemuksia vuoroasumiseen liittyvästä päätöksenteosta. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 28 (1), 3–19. [DOI: 10.30668/janus.70248](https://doi.org/10.30668/janus.70248) 2020

Linnavuori, H. 2018. Vuoroasumisen kokemus lapsuudesta varhaisaikuisuuteen. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. (toim.) Monen kodin lapset. Gaudeamus Oy. Tallinna. 23–51.

Linnavuori H. 2007. Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Jyväskylä University Printing house. Jyväskylä.

Låftman, S. B., Bergström, M., Modin, B., & Östberg, V. 2014. Joint physical custody, turning to parents for emotional support, and subjective health. A study of adolescents in Stockholm, Sweden. *Scandinavian Journal of Public Health*, 42 (5), 456–462.

Miettinen, A., Hakovirta, M., Saarikallio-Torp, M., Haapanen, M., Kurki, P., Kallioma-Puha, L., Sihvonen, E., Heinonen, H-M. & Kivistö, N. 2020. Lasten vuoroasuminen ja sosiaaliturva. Vuoroasumisen nykytila ja merkitys etuus- ja palvelujärjestelmän kannalta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:51. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki.

Nielsen, L. 2014. Shared physical custody. Summary of 40 studies on outcomes for children. *Journal of Divorce & remarriage*, 55 (8), 613-635.

Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo. WSOY.

Patton, M.Q. 2014. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 4th edition. Thousand Oaks. Sage.

Poortman, A.-R. 2018. Postdivorce parent-child contact and child well-being. The importance of predivorce parental involvement. *Journal of Marriage and Family*, 80 (3), 671–683. [Postdivorce Parent-Child Contact and Child Well-being: The Importance of Predivorce Parental Involvement - ProQuest \(jyu.fi\)](#)

Portelli, A. 2006. Mikä tekee muistitietotutkimuksesta erityisen? Teoksessa Finngerros O., Haanpää R., Heimo A. & Peltonen U-M. (toim.) Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä. Hakapaino Oy. Helsinki. 49–64.

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa A. & Juuti P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. Tallinna. 103–117.

Rissanen, A. 2016. Perhemuodon yhteys nuorten hyvinvointiin ja riskikäyttäytymiseen. Erityistarkastelussa vuoroasuminen. *Yhteiskuntapolitiikka*, 81 (3).

Rissanen, A., Kääriäinen A., Rantala, K., Sarasoja, L. & Aikio, M. 2017. Vuoroasumisen periaatteet ja sopiminen vanhempien ja viranomaisten käsityksinä. *Janus*, 25 (1), 38–56.

Ruoppila, I. 2014. Elämänkulun teoria perhetutkimuksessa. Teoksessa Jallinoja, R., Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia, 99–122. Helsinki. Gaudeamus.

Sillanpää, T. 2017. Muistetun lapsuuden maantiede – Päiväkotimuistot lapsuuden maantieteen ja muistitietotutkimuksen leikkauspinnassa. *Kasvatus & Aika*, 11 (3), 70–79.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Etuudet ja palvelut lasten vuoroasumistilanteissa lasten vuoroasumista selvittäneen työryhmän loppuraportti. Helsinki. Haettu 13.12.2020 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160840/STM_rap_18_2018.pdf

Spruijt, E. & Duindam, V. 2009. Joint physical custody in the Netherlands and well-being of children. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51 (1), 65–82.

Statistiska centralbyrån 2014. Olika familjer lever på olika sätt -om barns boende och försörjning efter en separation. Demografiska rapporter. Rapport 2014:1, 11, 41–44. Haettu 23.1.2021 osoitteesta [Demografiska rapporter: Olika familjer lever på olika sätt - om barns boende och försörjning efter en separation \(scb.se\)](https://www.scb.se/Statistik/14/11/41-44/Demografiska_rapporter:_Olika_familjer_lever_p%C3%A5_olika_s%C3%A4tt_-_om_barns_boende_och_f%C3%B6rs%C3%B6rjning_efter_en_separation_(scb.se))

Suomen virallinen tilasto (SVT). Haettu 4.5.2021 osoitteesta http://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tie_001_fi.html

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Haettu 4.5.2021 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/katsaus-lasten-ja-nuorten-hyvivointiin-ja-palveluihin/vanhempien-erot>

Tilastokeskus. Haettu 16.12.2020 ja 4.5.2021 osoitteesta https://www.stat.fi/til/ssaaty/2019/ssaaty_2019_2020-05-08_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2018, työvoimatutkimuksen lisätutkimus. Haettu 14.1.2021 osoitteesta http://www.stat.fi/til/perh/2018/03/perh_2018_03_2019-06-17_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Vanassche, S., Sodermans, A. K., Matthijs, K. & Swicegood, G., 2013. Commuting between two parental households. The association between joint physical custody and adolescent wellbeing following divorce, *Journal of Family Studies*, 19 (2), 139-158. [DOI:10.5172/jfs.2013.19.2.139](https://doi.org/10.5172/jfs.2013.19.2.139)

LIITTEET

Liite 1.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

ERITYISPEDAGOGIIKAN
LAITOS

31.1.2021

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Erityispedagogiikan pro-gradu tutkielma - Vuoroasuneen lapsen suhde biologisiin vanhempiin. Jyväskylän yliopisto.

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkimuksen tarkoituksena on kerätä kokemuksia aikuisilta, jotka ovat vanhempien eron jälkeen asuneet lapsena vuorotellen vanhempien luona eli niin sanotussa vuoroasumisen -mallissa. Tutkimme aikuisten kokemuksia siitä, miten he kokivat suhteet vanhempiinsa vuoroasumisen aikana lapsena sekä millaisena he kokevat suhteen vanhempiinsa nyt aikuisina. Tutkimuksessa selvitämme myös millaiset tekijät tukevat vanhempi-lapsi-suhteen kehittymistä vuoroasumisessa. Kartoitamme tutkittavilta myös kehittämisehdotuksia, jotka voisivat tukea muita vuoroasumista pohtivia perheitä. Tutkimukseen pyydetään yhteensä 9-10 tutkittavaa. Sinut on valittu mukaan tutkimukseen, koska olet lapsena vuoroasunut kummankin biologisen vanhempasi kanssa. Tämän tiedotteen tarkoituksena on kuvata tutkimusta ja siihen osallistumista. Liitteessä on kerrottu henkilötietojen käsittelystä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen, milloin tahansa.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksessa tutkitaan lapsen ja vanhemman suhdetta vuoroasumisen aikana ja nyt aikuisena. Tutkimuksen teko kestää toukokuun loppuun 2021. Aineisto kerätään etäyhteyksien (Zoom, Teams) avulla teemahaastattelemalla tutkittavia. Nämä yksilöhaastattelut kerätään kertaluontoisesti. Haastatteluun varataan aikaa yksi tunti. Haastattelut tallennetaan ja litteroidaan. Aineistoa käsittelee tutkimuksen tekijät ja se säilytetään Jyväskylän yliopiston U-aseamalla. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti. Aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimuksen kustannukset

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Halutessasi sinulla on mahdollisuus saada valmis tutkimus luettavaksi sähköisessä muodossa.

Tutkimuksesta valmistuu erityispedagogiikan pro-gradu- tutkielma.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkittavan on hyvä olla tietoinen siitä, että Jyväskylän yliopiston henkilökunta ja toiminta on vakuutettu. Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen.

Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla. Tapaturman lisäksi korvataan vakuutetun erityisen ja yksittäisen voimannostuksen ja liikkeen välittömästi aiheuttama lihaksen tai jänteen ve-

nähdysvamma, johon on annettu lääkärinhoitoa 14 vuorokauden kuluessa vammutumisesta. Korvausta maksetaan enintään kuuden viikon ajan venähdysvamman syntymisestä. Voimanponnistuksen ja liikkeen aiheuttaman venähdysvamman hoitokuluina ei korvata magneettitutkimusta eikä leikkaustoimenpiteitä.

Lisätietojen antajan yhteystiedot

Mirkku Kähkönen, mirkku.m.kahkonen@student.jyu.fi, puh. 040 861 1971

Sanna-Mari Ruokonen, sanna-mari.m.k.ruokonen@student.jyu.fi,
puh. 040 724 0413

Marja Leena Böök, pro- graduohjaaja marja.leena.book@jyu.fi

Anna Rönkä, pro- graduohjaaja anna.k.ronka@jyu.fi

Liite 2.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

ERITYISPEDAGOGIIKAN
LAITOS

31.1.2021

TIETOSUOJAILMOITUS

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

Pro-gradu tutkielmassa ”Vuoroasuneen lapsen suhde biologisiin vanhempiin” käsiteltävät henkilötiedot

Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä kokemuksia aikuisilta, jotka ovat vanhempien eron jälkeen asuneet lapsena vuorotellen vanhempien luona eli niin sanotussa vuoroasumisen -mallissa. Tutkimme aikuisten kokemuksia siitä, miten he kokivat suhteet vanhempiinsa vuoroasumisen aikana lapsena sekä millaisena he kokevat suhteen vanhempiinsa nyt aikuisina. Tutkimuksessa selvitämme myös millaiset tekijät tukevat vanhempi-lapsi-suhteen kehittymistä vuoroasumisessa. Kartoitamme tutkittavilta myös kehittämisehdotuksia, jotka voisivat tukea muita vuoroasumista pohtivia perheitä.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: syntymävuosi, sähköpostiosoite, puhelinnumero ja äänitallenne. Sähköpostia ja puhelinnumeroa käytetään vain tutkittavien kontaktointiin.

Tämä tietosuojailmoitus on lähetetty tutkittavalle sähköpostitse.

Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun *yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden* (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään ja luovutetaan vain historiallista/ tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten (tilastointi) sekä muutoinkin toimitaan niin, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Tunnistettavuuden poistaminen

Suorat tunnistetiedot poistetaan suojatoimena aineiston perustamisvaiheessa (pseudonymisoitu aineisto, jolloin tunnistettavuuteen voidaan palata koodin tai vastaavan tiedon avulla ja aineistoon voidaan yhdistää uusia tietoja).

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

käyttäjätunnuksella salasanalla

Tutkijat ovat suorittaneet tietosuojaja tietoturvakoulutukset

Kyllä

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen *päättymisen jälkeen*

Tutkimusrekisteri hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Rekisterinpitäjä(t) ja tutkimuksen tekijät

Mirkku Kähkönen, mirkku.m.kahkonen@student.jyu.fi, puh. 040 861 1971

Sanna-Mari Ruokonen, sanna-mari.m.k.ruokonen@student.jyu.fi,

puh. 040 724 0413

Rekisteröidyn oikeudet

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

Liite 3.

Haastattelurunko

Taustatiedot

Nykyinen ikä

Tämänhetkinen elämäntilanne

(siviilisääty, lasten lukumäärä)

Lapsena**Vuoroasumisen järjestelyt**

Minkä ikäinen olit, kun vanhempasi erosivat?

Kuinka monta vuotta asuit vuoroasumisen-mallissa?

Miksi perheessäsi päädyttiin vuoroasumiseen?

Missä määrin sinulta kysyttiin mielipidettä asumisen suhteen?

Miten vuoroasuminen toteutui?

(Millä rytmillä vuoroasuminen toteutui? Vaihtoivatko lapset koteja vai vanhemmat? Tuliko tähän rytmiin muutoksia? Jos tuli, miksi?)

Oliko vuoroasuminen joustavaa? Oliko sinulla mahdollisuus käydä toisen vanhemman luona, vaikka kyseessä olikin äiti/isä -viikko? Jos oli, käytitkö mahdollisuutta? Jos et, miksi et? Jos ei, miksi arvelet sen olleen niin?

Lapsena**Vanhempien välinen yhteistyö**

Miten kuvailisit vanhempiesi suhdetta?

Millä tavalla vanhempasi tekivät yhteistyötä vuoroasumisen aikaan?

Mikä yhteistyössä sujui ja mikä ei?

Olitko itse osallisena yhteistyössä? Miten? Millaisissa tilanteissa? (viestien välittäminen...)

Vanhemman ja lapsen välinen suhde

Millainen suhde sinulla oli isään, kun asuitte vielä kaikki yhdessä?

Millainen suhteesi oli isään vuoroasumisen aikana?

Millainen suhde sinulla oli äitiin, kun asuitte vielä kaikki yhdessä?

Millainen suhteesi oli äitiin vuoroasumisen aikana?

Mikä suhteessa toimi ja mikä ei?

Mistä asioista teillä oli erimielisyyksiä?

Miten vietit aikaasi isän kanssa?

Miten vietit aikaasi äidin kanssa?

Mistä puhuit äidin kanssa? Miksi näin?

Mistä puhuit mistä isän? Miksi näin?

Kummalta kysyit neuvoa/apua? Millaisiin asioihin?

Kaipasitko isää ollessasi toisaalla? Mistä syystä, Miksi? Missä tilanteissa?

Kaipasitko äitiä ollessasi toisaalla? Mistä syystä, Miksi? Missä tilanteissa?

Koitko, että sinulla oli yksi vai kaksi kotia? Miksi?

Aikuisena

Vanhempien välinen yhteistyö

Miten kuvailisit vanhempiesi suhdetta nykyään?

Vanhemman ja lapsen välinen suhde

Millainen suhteesi isään on nyt aikuisena?

Millainen suhteesi äitiin on nyt aikuisena?

Miten koet, että vuoroasuminen on vaikuttanut suhteeseesi vanhempiin?

Mitkä tekijät mielestäsi vahvistavat suhdetta vanhempiin vuoroasumisen aikana?

Mitkä tekijät mielestäsi heikentävät suhdetta vanhempiin vuoroasumisen aikana?

Kehitysideoita vuoroasumiselle

Mitä neuvoja antaisit vanhemmille, jotka suunnittelevat vuoroasumista?

Mitä neuvoja antaisit lapsille, jotka asuvat vuoroasumisen-mallissa?

Millaisen asumismuodon valitsisit lapsellesi, jos eroaisit? Miksi?

Vuoroasumisen hyvät ja huonot puolet?

Tuleeko vielä mieleen jotain asiaan liittyvää, josta ei puhuttu?